

csaknem elvész az óriási gyámfalak közt, de sokség volt toldásokra, hogy szét ne dőljön. Sok tekerés után elérjük az egyik bejárat. Drogmanunk alkudozásba ereszkedik a templomszolgával, mert idegen csak fizetés mellett juthat be a török mecsetekbe. Nagy későre előhozzák a papucsokat: nem volna szabad belépni oly saruval, mely a külvilág sarát taposta; ezért a drogmanok testülete Konstantinápoly minden híresebb mecsetjét bizonyos mennyiségű papucsos látja el, saját pénzén. Fájdalom, az én papucsaim egyike oly bő, hogy — míg bámulya lépelek az építézet eme csodái közt — folyton cserben hagy, s kiteszen egy dervisek megbotráncolásának, hogy szentségtörő talpall merem érinteni a kövezetet borító drága szőnyegeket! E szőnyegeket mind részt vannak állítva, hogy ez által a szemet tévedésbe ejtsék a templom valódi iránya felől, mely nincs egészen Mekka felé, a mint a szabály kíváná, miután Szent Zsófia nem épült mecsetnek. Különben alig látszik rajta, hogy vallást változtattott: az izlamot egyéb itt nem képviseli, csak pár keleti izlésű szöszök, a mennyezetről lefüggő számtalan kerek eszilár, s négy óriási zöld paizs, arany betűkkel. Tényleg byzanci keresztény szellem lengi át még most is ez ós bazilikát, mely úgy maradt az utókorra, mint a keleti császárság legnagyobb emléke.

A főhajó oly hosszú, oly széles, oly magas hogy a roppant kupola, mely tetézi, kicsinynek látszik. A számtalan ablakból ömlő világosság, a mesés gazdagság félbarbár díszítések — pedig a mozaikok egy részét a török hódítók megsemmisítették — sajátosság innepi fényt kölcsönöznek az óriások számára épített teremnek. Hatalmas oszlopai, melyek a világ minden részéből raboltattak össze, s anyagra, színre, alakra elütnek egymástól, évezredek csonkításait hordják magukon; az egyiket törést mutatnak, melyet II. Mohammed vágott oda kardjával, mikor győztesen és lóháton a meghódított egyházba lépett.

Elhagyjuk e tündérvilágot, s folytatjuk utunkat a sárban. Elhagyott térhez érünk, melyen semmi kövezetnyom, csak gödrök,ombok, vadfü. Középen lyuk van, földalatti lépcsőzet kezdete: lemegyünk rajta s magas, oszlopos pinzébe érünk, mely minden irányban tovaterjed a sötéttségben. E helyiség hajdan viztartó volt, most, nedves levegője miatt, örményeknek adják bérbe, hogy ott selymet fonjanak. Látunk is a felülről ömlő kék világításban néhány alakot forgolódni egy pár kezdetleges szerszám körül. A segítők élénk arzu örmény fiúcskák; vidáman és serényen dolgoznak.

Amaz a tér felé igyekezünk, melyen a byzanci híres hippodromja volt, keresztülmegyünk egy szép, nagy mecset udvarán, mely a térszegélyez, márványkövekből rakott, és rostélyos nyílásokkal ékített kerítésével. Ezen kerítések minden mecset körül egyformák, s festői látványt nyújtanak nemes egyszerűségökben. A hippodrom tere igen hosszú; egyik végében roskadozó oszlop emelkedik, a byzanci császárok idejéből. Középet ama hármás érczsigyó díszíti, melyet Platea városa öntetett magának a marathoni győzelem emlékére. Oda sietünk a dicső jelvényhez, áhitattól dobogó szívvel, — egyszerre övig esem a sárba: egy gödör volt utamban, melyet a hó-lé betöltött és elfedett. Vége a lelkesedésnek! Hamar kocsit, s haza nyakra-főre! A kocsinak nincs ablaka, — bár némi nyoma látszik, — a picziny lovak igyekeznek vágatni, de a rossz kövezetten, a fől és lemenő utcákon, a sűrű tömegen keresztül jóakaratajuk füstbe megy: nagynehezen fölkapaszkodnak végre Péra utcáin, s még idején érzekem, hogy a fürdő meg ne árton.

Délután egy más török mecsetbe megyünk. Sokáig várakozunk az ajtónál, mert egy nagy-követ van benn, társaságával együtt, s minden papucsot lefoglalt. Végre mi is bejutunk, egyszerű halandók. A török mecsetek mind Szent Zsófia mintájára készültek; ez egyike a leghiresebbeknek: kissé pusztá, rideg a belseje. Hangos beszédet hallunk: kis asztal előtt szakállas pap ül, s oktató hangon magyaráz valamit két földön guggoló fiatal embernek, kik könyvből olvasnak a félhomályban. Lecské ez a vallás-templomban, melyeknek rendeltetésük hasonló. Egy zúgban valódi Rembrandt-ra akadok, csak hogy a kép eleven. Hordozható tűzhely körül, melyben parázs ég, felnőttek, gyermekek csoportosulnak átlátszó árnyékban; a háttérből bágyadt sugar esik melléjük, s a világításban delceg férfalak egyenesedik ki, sötét bitor új-jassal vállain. Nem tudom mit képvisel e gyülekezés, de művészesen szép.

Eszünkbe jut a bazárt megtekinteni. Átlépünk kapuját, s görbe, fedett sikátorba érünk, melyet csúcsos boltozat fed, honnan helyenként kerek ablakokból gyöngé világosság hull alá. Kétfelől négyzetű fülkék, kis szoba nagyságúak, telve árakkal: ezek a boltok. A kövezet egyetlen, sáros. A fülkékben fezzes, kaputos kereskedők mosolyogva hivatgatnak. A sikátor-nak nincs vége-hossza s jobbra-balra szétágazik; nyüzsg benne a sok járó-kelő; vannak lovasok is köztük. A bazár egész városrészt, hol nincs egyéb, mint bolt; este egészen kiürül s bezáródik. «Hol ihatnánk valamit?» kérjük drogmanunktól. — «Kávét néz, de tessék velem jönni.» S mielőtt értenék mit akar, egy boltban találjuk magunkat, hol igen szép keleti holmik vannak felhalmozva köröskörül. «Barátom van itt; tessék az uraknak leülni; hozatok kávét.» A boltos, eleven görög ember, székét ajánl, s kezdi kipakolni becses áruját. «De kérem, ez félreértés, mi nem akarunk vásárolni...» — «Mit sem tesz uram, pihenjék ki magukat, mindjárt itt lesz a kávé.» — «Azzal szobnél szöveget rakogat élénkbe, majd arannyal kihányt bársony papucsokat, selyemmel himzett asztal-szőnyegeket, stb. «Mind gyönyörű, de kérjük ne fáradjon.» — «Ez az én dolgom, uram! Valaszol előzékenyen s még egy kincset ránt elé rejtékéből. Igen resteljük a dolgot, menni akarunk, mire megjelenik egy réztálcán három apró findza. «Tessék, uraim, igyanak.» S kénytelenek vagyunk elfogadni a sziveséget; felszörpöljük az ingyen nyújtott kávét, melynek ára két és fél krajczár. Jól látjuk, hogy drogmanunk egyetért a boltossal, s ily fogásokkal szerez ennek vásárlókat; a drogman is szurkol egy kicsit, érzi, hogy nem tetszik nekünk a tréfa; ... kimenet meg is mondjuk neki vélekedésünket.

Március 31.

Pompás időt kaptunk, a hó eltűnt. Egy nyílason át, két ház közt, lenézek az Arany-szarvra s az ezer színben ragyogó Sztambulra, melynek mozaikszzerű házvegyülékét itt-ott örökzöld növényzet sötétíti. A tenger bájoló szép, az ég kimondhatatlanul szelíd, mintha minden örömben usznék.

Ittlétünk utolsó napja ez s arra fordítjuk, hogy a hét tornyu várhoz tegyünk kirándulást. Átmegyünk a hidon s lóvonatra ülünk. A kocsiiban szegény emberek is ülnek, de piszkos kezét nem látok, nem hiában foly örökös mosakodás a mecsetek udvarában emelkedő kutaknál. — Hamar elhagyjuk Sztambul népesebb részét, s azután szűk utcákon haladunk, kertek, vagy szerény, falusias házak közt.

Csak olykor nyilik kilátás visszafelé, a várost koronázó mecsetekre, Szent Zsófiára s a szerájra. Végre leszállunk.

Nagyszerű várak mutatkoznak balra, rozsdaszínű kővel. Fű nő rajtuk, s mint általában minden török épület, a hanyatlás képét tüntetik elé. Benyitunk egy alacsony kapun s tágas, ronda udvarba lépünk: körülötte bástyák s a hét torony maradványai; az udvar közepén katona-barakkok s néhány ásitózó vitéz. Keskeny, roskadozó lépcsőzetet az ormokra mászunk, s szétnézünk a magasból. A Márvány-tenger várunk tövét locsolja, s két háttérén festőin válnak ki e napsütötte romok. Innét kezdődik Sztambul vizparti védfala, melyet a szem egészen odáig, a szeráj csúcsáig kísérhet. E védfalat belülről vasut szegélyezi; ezen a vasuton térünk vissza az Arany-szarv közelebe.

Felpakolunk s hajóra ülünk. Utoljára élvezzük, míg gőzünk megindulna, Konstantinápoly bűvös látképét. A lenyugvó nap meg-aranyozza előttünk a szeráj lépcsőzetesen emelkedő ligeteit s márvány-oszlopok kupoláit; túl a vizen Skutari, tarka házaival s roppant czipruserdejével, a környező ázsiai part, elszórt épületeivel, még mindig fényben usznak; de jobbra tőlünk, az Arany-szarv mentén már lilaszínű árnyak hullanak Sztambulra, s egyetlen ködszerű tömeggel olvasztják. Még közelebb, Péra és Galata, s ennek roppant kerek tornya, már komoran szürkék, le egészen a tengerészeti miniszterium díszes udvaráig, honnan katonazene harsog felénk bucsukép.

(Folyt. köv.)

A SZABADBAN.

Nézd mi szépen sűt a nap ma!
Jer! menjünk ki a szabadba,
Hagyjuk itt e szűk szobát.
Lám az égnek kéklő sátra,
Lengő ajtaját kitérve
Szinte hív, s vár oda át.

Pamlagod' hagyjuk magára,
Ugyis egész téle', nyárba'
Rajt' elégszer ülhettünk...
Harmatos gyepe puha zöldje
Vár ránk kiűn az árnys völgybe...
Ott pihenni jobb nekünk.

Gyötrő gondok, önző érdekek
Oda már el nem kísérnek,
Hallgat ott a fájdalom.
Kis madár zeng a bokorba,
S lelkeink egymást karolva
Függnek bokron és dalon.

Kis bogárkák kelnek, járnak
Ingó szárán a virágnak,
Megkerülve végig azt...
S egynek sem vész el az utja...
A miénk se! Lásd: ki tudja,
Hol találhatunk vigaszt.

Puha gyepe ott ledőlve,
Semmi gondunk sárba, földre...
Fel, magasba néz szemünk,
Oda, hol az Isten napja
Sugarat és fényt kapja,
Hogy leszörja azt nekünk.

Sohse aggódj! Légy vidámabb...
Majd eloszlik még a bánat,
Mint az a kőd, nézd, amott...
Mely előbb, mint szürke réteg,
Lomhán ülte meg a rétet,
Hol már nap sűt, s fény ragyog...

Látod azt a kék eget fent?
Nem űres az, — é! ott egy szent,
Fő való, — s lát minket itt...
Kisűt a nap — majd, ha mondja...
Nem hagy ő el, — van ránk gondja...
Jó az Isten! megsegít.

DÖMÉNY JÓZSEF.

MARCZI BÁCSI MALMA

Elbeszélés.

Irtá SZÉPFALUDI Ó. FERENCZ.

III.

Az érvizi malomban új élet támadt, mióta Gáspár, az öreg molnár a más világon öröl s helyette Marci vette át a mesterséget. Van náta, jó kedv, ráadást is visznek a leányok; Marci molnár nem rakogatja ládába a csókot, mint a fősvény asszony a garaszt, hanem kiosztja a leányok közt. Jut is, marad is. Csak egy nem kér belőle. Nem is kínálja a hamis gazda, sőt felti még a pillantását is.

Mindenki tudta, hogy Babos Marci ugyan-csak bele habarodott a vén Peták Rózsijába, ha egy szóval sem árulta is el még.

Erső leány volt Rózsika, de Marcziban is sok volt a gyöngédség. Majd minden héten vitt a leány örömlőt az érvizi malomba és a molnár már messziről várta, hogy leemelhesse a Rózsika válláról a másfél vékás zsákok, melyet az erős molnár csak amugy félkézével tánczoltaltott a levegőben.

— Beh erős ember kigyelmed, hallja!
— Erső bizony! Meg is védem én a feleségemet, ha lesz, egy tucsat betyártól is. Csak-hogy vajjon lesz-e feleségem?

— Csak nem akar tán kigyelmed árva maradni, mint Illés urfi, a tisztelendő ur nagybátyja, ki rigókat tanított minden ostobaságra unalmában és óráhosszig elmézte, mennyi idő alatt kuszik fel a pók a szoba tetéjére.

— Az meglehet, hogy úgy maradok, ha nem jön hozzám feleségül az, kit megszeretek.

— Hát szeret valakit kigyelmed?
— Azon az uton járok.

— No, akkor hát ráakad, mondá nevetve Rózsika.

— Te! nem tanálnád ki, hogy ki az?
— Nem látok én a más szívébe; csak a jó isten lát; meg találós meséket sem tudok kitalálni, ahhoz is az Illés urfi értett.

— Hát ha azt mondanám, hogy Peták Rózsit szeretem, — mit mondanál?
— Azt mondanám, hogy öröjle kigyelmed gyorsabban azt a buzát, mert majd rám fogják a lustaságot és aztán nem kigyelmed kap ki érte.

— Mást beszélt Bodóné is, ha a bor árát kérték. Hanem azért megáll aranyos Rózsikám; engem nem olyan könnyen ráhatsz le a nyakadról. Voltam én már háboruban is, harcoltam a burkusokkal, meg is tánczoltattam őket... nem ijed meg Marci a maga árnyékától.

— Az a kigyelmed haszna, nem az enyim, kaczagott fel a leány, és még nótát is mondott rá, mely azonban nem nagyon vigasztaló volt ő kelmére.

— Teringettél! Beh meg vagyok akadva evvel a fehér eszléddel! Sehogy sem tudom magamhoz édesgetni, pedig majd meg veszedkedem érte! — kiáltott fel a molnár gazda, mikor ismét magára maradt.

Nem vigasztalta meg ezért a keserűségért az a sok többi leány, ki mindennap megfordult a malomban és rajta fejeztette a pillantását.

— Ha olyan sült paraszt volnék, hát csak érteném a vonagatózását; de hát nem vagyok a féle, hál' Istennek! Tanultam, tapasztaltam is valamit, meg aztán Babos Marci nem is tartozik azok közé a legények közé, kik sem katonának, sem férjnek nem valók. Becsülettel szolgáltam a királyt és a hazát, meg bizony a fehérség sem igen irtózott tőlem sem Csernoviczban, sem Stájerben. Pedig ott is csak akadtak makra legények.

Öröj, öröj szegény malom, zakatolj te szív, ez mind nem használt semmit.

— De fel is forgatom ezt az egész falut, ha ez a Rózsit nem lesz az enyém!
Nemcsak Babos Marci ő legényességét bántotta ám az indulat, bele ütött az az urfiba is, úgy, hogy nem volt egy szabad percze; mindig ott állakodott, ott leselkedett Rózsika után.

Korán reggel, mikor az óregek még aludtak, kilopozott a szobából és ott ténfergett a Rózsika ajtaja előtt.

— Hagyjon nekem békét az urfi, mert megmondom a tekintetes asszonynak! — bekétkedett a leányka.

— Hát bánom én, ha a Herkópatérnek mondd is meg; nem tehetek róla, a szívem

gyökeréhez forrtál te, falu szép rózsája és megcsókollak, ha az egész ház reánk omlik, meg hozzá még az égboltozat is.

A szép urfi magához ölelte Rózsikát, körülkarolta a fejét és olyant csókolt piros ajkán, hogy a kis leány nem is kiálthatott.

— Menjen az urfi! Mit csinál?! Illik az? Meglátja, bizony baj lesz még ebből!

— Megvan már a baj, Rózsikám, mert se látok, se hallok, mióta téged meglátalak. Honnan szedted ezt a gyöngyvoldat, melylyel megígéztél? Nem használt meg az sem, ha innen elmegy, aranyos virágom, mert utánad megyek én a világ végeig. Egymásnak teremtet minket az isten!

— Az urfi keressen magának kisasszonyt; már megmondtam.

— Híába mondtad, mert több vagy te nekem minden kisasszonynál. Édes a csókok, mint a lépes mész, jó a szived, mely befogad.

— Fogadja be az urfi az ördög. Hogy nem nyugszik; mért háborgatja a szegény leány nyugalmát. Beh rossz bölcsőben is ringatták az urfi!

— Ugyan nézz rám Rózsikám; hát olyan rossz, hát olyan rút vagyok én?

— Ki mondtá?

— Hát nem érek én annyit, mint az a sok falusi ripók? Azért, hogy én urfi ruhában járok, hát már az én csókom utálatos?

— Menjen az urfi, menjen!

— El is megyek, de visszajövök. Nem engedlek én senkinek.

— Jár utánam más is, nemcsak parasztleány.

— Olyan görbe, mint az ujjam, így ni?

— Egyenes biz az, akár a jegenyefa!

— Talán bizony a Marci molnár tetszik?

— Hát aztán, ha ő volna, a ki tetszik? Az ám csak a deli legény!

— Beillenék toronynak, az már igaz, hanem ha még olyan nagyra nő is, mint a Tátra hegye, akkor sem fog téged úgy szeretni, mint a hogy én szeretlek!

— Már pedig én az urfi nem szeretem, hanem a molnárt, — kiáltá Rózsika nevetve és egy elfutott az urfi elől, hogy meg a nyul sem érthette volna utól.

— Hát hiszen én felőlem elveheti az a szegény molnár, boldog is lehet vele, még a béréből is leengedünk valamit, de azért bizony csak én szedem le az ajkáról a mézet, ha még úgy haragszik is — dörmögte magában az urfi.

IV.

Az érvizi malom nagyon nehezen türte, hogy nem volt asszony a házánál. Az új gazda úgy kitatarozta az egész fészket, hogy gyönyörűség volt beletekinteni. Két kis szobácska oly édes othona két szerető léleknek. A molnár gazda már meg is vette azt a két rozsmaringos ágat, melyben a jövődő boldogság fog feküdni. Ott volt a szép festett szekrény, láda, gömbölyű asztal, a nagy fülű kancsó. Csak a kis kéz hiányzott, mely a gazda poharába töltőn és ráadásul csókkal, édes csókkal kínálgassa. A ládafia sem volt űres, megbecsülheti az asszony azt az embert nemcsak az emberségeért, de a jó módjéért is. Nem lesz a faluban olyan asszony, mint a Babos Marci felesége.

A bíró leánya, meg az egész telkes gazdák sem idegenkedtek Marczitól. Három legénnyel felért a munkássága; mikor már a többi legény elnyult a fáradságtól, Marci még csak akkor érezte jól magát.

Minek is pihenjen? Érdemes is megpihenni annak, kit nem vár a pihenő szobájában senki, nem simogatja meg homlokát, nem mondja a fülebe: «Ugy-e elfáradt kigyelmed? Mennyit is dolgozik érettem!» Nincs, a kinek felelje: «Szivesen dolgozom érte drága kincsem, éltet fele, életem mindene! Bár soká szakadjon nyakamba a teher, élvezetes dolog, mert megbecsülést érte».

A falusiak sorba jártak Marci gazdához és kínálgták feleségül a szép leányokat; minde-niknek a sarkához volt köve egy pár sesszió föld, de Marczinak nem a föld kellett, hisz neki ugyanis a vízzel van mindig dolga, hanem a leány. Melyik leány? Az az egy, kit Peták Rózsikának hívnak. Csak ne hányna úgy fittyet annak a legénynek, ki érte annyit sóhajt, a hányzor megfordul a malom kereké. Még ez is belefárad annyit vesződségre.

Azért nem kell ám kétségbeesni Marci gazda; majd jobbra fordulhat még a sors ke-

reke. Az nem olyan mint a malomkerék, melyet a víz egyformán forgat reggeltől estig.

Az a vakság, mely Varjas Boldizsárt és Klári tekintetes asszonyágot környékezte, sem maradt olyan sokáig meg mint Béla urfi gondolhatta. A szeg is kiűti magát a zsákból, Béla urfi sem rejtegethette már sokáig azt a titkot, hogy miért nem jár annyit vadászni, miért nem keresi fel oly gyakran a jó ezimborákat, miért nem kívánczik el hazulról, hol számára nem igen kínálkozik valami nagy gyönyörűség.

Rózsikának hervadt az arca, kezdett róla eltűnni a pir. De nem a levegő okozta ezt.

Klára nének feltűnt ez és azt mondta a leánynak: «Ha bajod van, édes fiam, menj haza az apádhoz!» — «Nincs nekem, tekintetes asszony!»

Félóra mulva Varjasné ott találta fiát a kert lugasában, mikor a szép Rózsikát csókoltgatta. Most már nem is mondta, hogy «keressen az urfi kisasszonyt magának». Adta mézes-mázás urfi, hogy körülhálózta ezt a szegény teremést!

— Gaz flu; hát nincs előttem semmi szent? Ezért maradozgat az urfi itthon?

— Hát csak most veszi észre mama? — kérde mosolyogva Béla. — Meg aztán mi rossz van abban: megcsókolni egy ilyen takaros leányt. Ne féljen mama, nem kopik le rólam a nemesi diplomám.

— Nézze meg az ember, még azt gondolja, őt félttem. Még ma elpusztul a házamtól az a leány; nekem itt né hozz szegény becsületes fejünkre. Ide adja az apja, hogy megvédjük. No hiszen szépen vedjük! Csak az kell, hogy még megátkozza ősz fejünket. Még ma visszaküldjük az apjához!

— Bánom is én, — mondá Béla urfi és fityörésze hagyta oda édes anyját.

A jó asszonyban még ki sem hülhetett a harag, mikor Babos Marci, a fiatal molnár, kopogtatott be és a mint mondta, nagy járatban van.

— Mi az Marci szógám? Csak nem az érvizi malomnak a nagykereke romlott el? Csinálatni kell? Hát megcsináltatjuk, azért bizony ne mutasson olyan szomorú arcot, mert elrontja a mi kedvünket is.

— Nem szomorú, sem nem haragos az én arcom tekintetes asszony, nem a végből jöttem ide, mintha valamit csinálatni kellene, hanem, megkövetem alásán a tekintetes asszonyt, meguntam már a más szolgája lenni.

— Hisz nem szolgálja kegyelmed senkinek sem, csak urfi magának. Mit akar még többet?

— Azt akarám, instállom alásán, hogy van egy kis pénzem félre téve az asztalfiában, hát szeretném megvenni azt a kis malmot, hogy a magam ura lennék.

— Eladjuk, Marci szógám!

— De még azt is mondanám, hogy nem is tudom egészen kifizetni, csak az egyik rátát, de őszre az egészet kifizetem teljes pontossággal.

— Az is jól van. Tudom, beleegyeznek az urfi.

— Aztán volna még egy kéresem a tekintetes asszonyhoz, de nem tudom, nem haragszik-e meg érte?

— Mi az szógám? Mit adhatnék én még kigyelmednek?

— Pedig itt van, a mit adhat a tekintetes asszony.

— Talán csak nem asszony kell a malomba?

— Ha a magam gazdája leszek, akkor bizony rám is ferne egy kis feleség...

— Gondolom már; ugy-e bizony itt a házánál vetette a szemét Marci szógám valamelyik fehérsépre?

— Már csak bevallom igaz őszinteséggel, hogy bizony én, mióta Pozsonyból haza hívtak az apám temetésére és átvettem az érvizi malmot, mindig csak azon töröm a fejemet, miképen lehetne bekötni a Peták Rózsai fejcsékjét.

A tekintetes asszony csóválgatta a fejét, aztán oda szólt a legénynek:

— Hát aztán szereti kigyelmedet az a leány?

— Nem mondhatnám, hogy valami nagyon szível, de nem is gyűlöl. Még aztán katonaviselt, erős szívű ember vagyok, kibőjtölöm a szeretetét. Tudom azt, hogy mást még úgy sem szeret, mint engem. Ha a tekintetes asszony és a tekintetes ur is pártfogolna, isten ugye, megszeretne az a leány, mert én aztán ugy eltartanám, mint valami grófnét, galambtejjel etetném és semmire sem volna gondja. (Folyt. köv.)

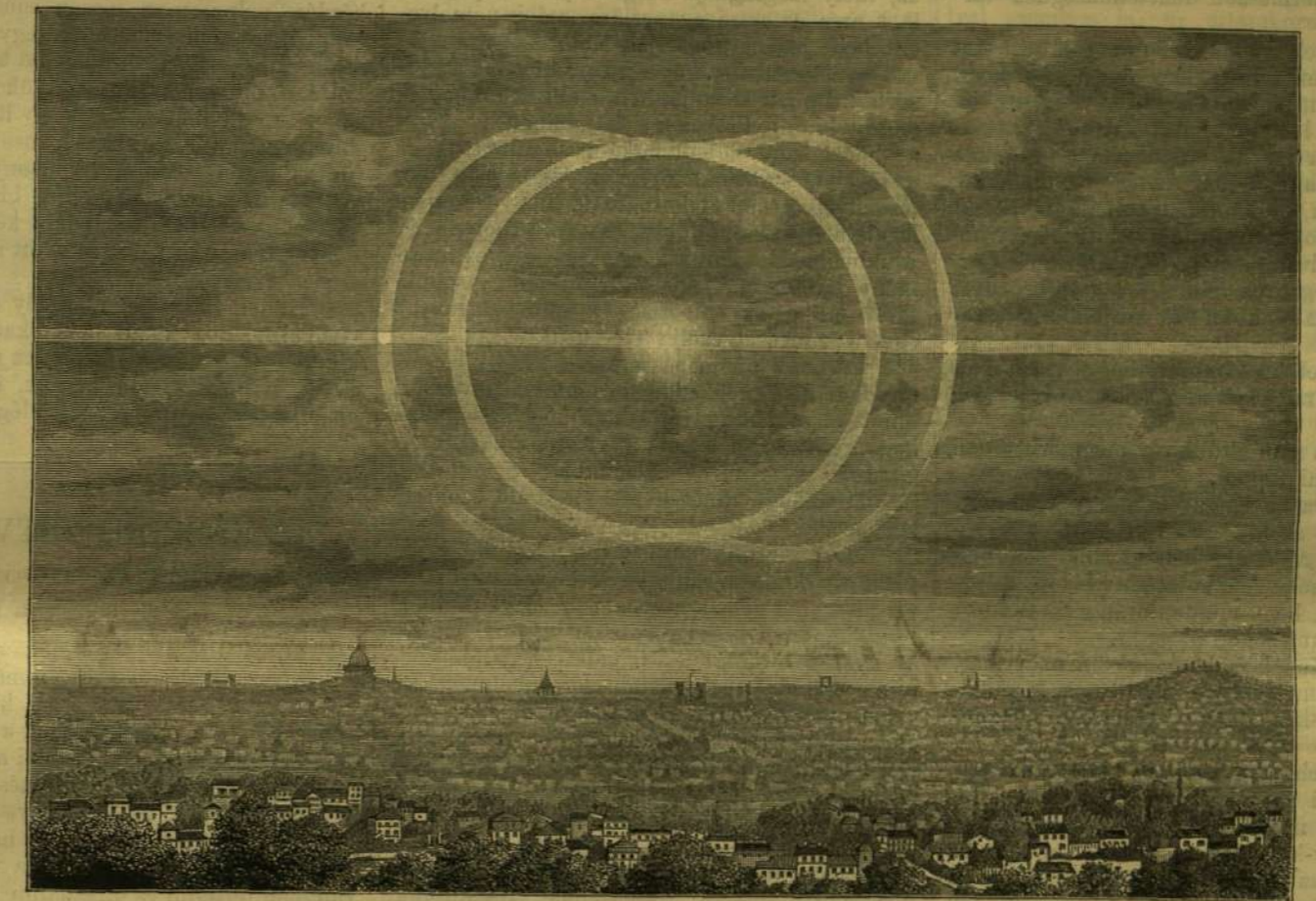
KONSTANTINÁPOLYI KÉPEK.

GALAMBOK ETETÉSE A BAJAZID-MECSET UDVARÁN.

BÁLBA MENŐ NŐK.

KETTÓS NAPUDVAR.

KONSTANTINÁPOLYI KÉPEK. — EGY MECSET BEJÁRATÁNÁL.

PÁRVIVÁS.

A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak.

Az az egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak.

Az az egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak.

Az az egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak.

Az az egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak.

Az az egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak.

Az az egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak.

Az az egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak.

Az az egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak.

Az az egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak.

Az az egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak.

Az az egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak.

Az az egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak.

Az az egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak.

Az az egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak.

Az az egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak.

Az az egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak. A sport ma egyik uralkodó divata a kornak.

ség nem lehet el, még ha látszólag nyakig sülyed is az anyagiságba, önzésbe — ez is tagadhatlan, s talán nem is épen megvetendő vonása az emberi lelkületnek.

Szintoly igaz, hogy maga a párvivás, már mint pusztá gyakorlat is, magas művészet, nem szenvedély. A költészet, művészet e fénye az, mely megragadja a fogékony női képzelmet is, s arra az extravaganciára csábít nemelyeket, hogy ők is gyakorolják. Holott ez határozottan természetlen szörnyszerűség, kinövés a nőiségből. De hát ki tudja, nem-e annak homályos elősejtelve nyilatkozik e hajlamban is, hogy a nőiség köre is mindinkább tágulni fog, s a jövőendő társadalomban a családíság mai törvényei olyképpen alakulhatnak, hogy a nőnem legalább jóval önállóbbá lesz, mint jelenben? A mohamedánságot a hárem eszméje, ez intézmény baromsága fogja mihamarabb megbuktatni. Az egész emberiség a minél tágasabb egyéni szabadság czélja felé gurul.

És hogy bár magas művészet rejlik benne, mindamellett még eddigdel nem vált lovarköri motatványok tárgyává, annak magyarázata az, hogy nem alkalmas erre, mert nem nyújthatja a látványosság élvezetét. Legalább még most nem. Mivelhogynincs hozzá elegendő szakértő közönség.

Mert a kitünő mestervivők mozdulatai, vágsái oly villámszerűen sebeselek, hogy laikus szem azt kíséri, a győzött a győztestől megkülönböztetni képtelen. Műgyönyört e látvány csupán azoknak nyújthat, a kik maguk is legalább fele után vannak a mester által elért tökélynek. De valószínű, hogy mikor majd a művészet annyira elterjed, hogy egy nagy város közönsége jelentős részében amatőr lesz, a lovarkörök s zínai előadások programján, mind legérdekesebb rész, a párvivás is szerepel.

A professzionális vívómesterek ugyan akkor is tartózkodni fognak a nyilvános föllépéstől, mert félteni fogják némaszukat egy pillanat netalan kedvezőtlen véletlenétől. Mert a vivás lehetőleg még «végére mehetlenebb» művészet, mint a lövészeké. Ez utóbbiak még ki mernek állni gömb- és galamblovásra, mert ezer lövésnél az esélyek különfélése mégis csak kiegyenlítheti egymást. De vadászaton már ezek mérgöse is igen esakélyos, s nem nyújthatna biztos alapot az eligazodásra.

A vívómesterek legeslathatlanabb examae az ő iskolájuk eredménye, és ottani állandó működésük. A legkitünőbb versenyvivők megteszik, hogy elmennek próbálkozni, olykor hónapokon át tartó leckeikben, a leghíresebb mesterek iskolába. Itt azután lassankint veszik észre az ő mesterei között fenforgó különbséget. Ebből a kölesönös próbálkozásából a többféle iskola tanítványainak, alakul aztán egy pártatlan közvélemény, mely egyik vagy másik mester előnyére dől el. Ez a kedvező véleményt, e megállapodott hírnevet egy akadémián nyilvános mérközésben, «három kardvágásban» közzé tenni, csak az oly mesterek erőszakolják, a kik e kockázatban csak nyerhetnek, de nem veszíthetnek. Az öreg Chappontis mindig bántotta Keresztessy diadóját. És mindig kakakodott vele, úgy mint másik versenytársával, Fridrichel is. És ez utóbbival egyszer össze is akadt olyképpen, hogy Fridrich egy más idegen mesterrel próbálkozván, ezt egyre páholta, a mit Chappon már nem nézhetett tovább és félretolta az olaszt, ő maga állt helyébe, oda kiáltván Fridrichnek, — hogy «könnyű ez elbánni, de jőjj énvelem, mutatd meg mit tudsz?» — Azzal rárohant mint egy dühös vadkan, csihipuhi, vágták egymást minden regula nélkül, vakon, vadul, eszeveszetteen, hogy a jelenlevő előkelőbb vívóknak kelle magukat közbevetni (s őket szétválasztani).

Ilyetén vége szokott lenni az ilyen mesteri mérközéseknek. De eltekintve a különben jeles törvívó Chappon temperamentumának e rendkívüliségétől, egy pillanatnyi indispozíció a gyomorban, — az idegek feszében — a sokkal kitünőbb mester hátrányára dönthetné el a harczot, és a nagy laikus közönség a harcz e kimenetelét eslathatlan bizonyítványként fogná föl. Annál fogva még jó ideig, míg a nagyközőnség e tekintetbenli szakértelme kellő magaslathoz hág, csak hadd menjenek birokra mestereik «szineért» a tanítványok.

De még ezek mérközésében is sokkal élvezetesbegek még mostanság azok, melyek kisebb magánkörben mennek végbe. Ezek után jobban is lehet eligazodni, mert őszintébbek is, — a

nyilvános föllépések olykor előleges megegyezés vagy alku szerint végződnek — meg aztán az illetők hangulata iránt is tájékozva vagyunk. Semmi oka egyiknek is a különös feszere, elfogultságra, vagy izgatottságra. Ismeretes dolog, hogy fizető közönség jelenléte és a nyilvánosság iránt egyik ember sokkal kényesebb mint a másik, és nem lehet mondani, hogy ez is a bátorság kérdése volna, mert hiszen ismerünk százával himpeller szájhősöket, a kik egy fejedelmekből álló gyülekezet előtt óráhosszat képesek szónokolni és épen nem feszélyezi őket saját ostobaságuk; míg ellenben elég nagy hőst mutat föl a történelem, a kik sokkal okosabban, szebben tudtak volna beszélni, ha bizonyos megfoghatatlan iszony a nyilvánosságtól, bizonyos legyőzhetetlen «géne» nem teszi őket képtelenné arra, hogy bár a saját katonáik előtt is egy rövid beszédet tartsanak.

Hanem hogy jelenleg oly számos kitünő vívóbajnokaink közül nem akadtak többen, a kik kiálltak volna Hartl elé, és mégis olyan dicőség a bécsi vívómesterek, hogy azzal ő is bizonynyal nagyon meg lesz elégedve.

V. J.

KÁSZONI ISTVÁN.

(Magyarországnak egy mintapolgára.)

Meghalt 1883 szept. 13.

Híres Brassó városának egymással nem ritkán viszállkodó magyar, román és szász lakosai egyenlő tiszteletadással kísérték ki múlt évi szeptember 15-ikén annak a férfinak koporsóját, a kiről itt megemlékezni akarok.

Jelen voltak az a temetésen az egyházak és iskolák főemberei, a megye és város tekintélyes tisztviselői, a közös hadsereg és honvédség tisztjei; mind, mind, a mi kitünőséget, rangbeli, értelmi és társadalmi előkelőséget az a tekintélyes város magánál tarthat. De a társadalom felsőbb osztályai sem maradtak el s úgy gyászolták mindnyájan Kászoni István halálát, mint közös veszteséget.

Olyan temetése volt, mint valamely közszerevény állott főispánnak: pedig az ő társadalmilag megállapított czime csak ennyiből állott, hogy «Kászoni István kovácmester uram».

De azért Magyarország és Románia miniszterei s minden rangú és rendű főemberei közt számosan vésztettek benne jó ismerősüket; s a kik csak ismerték, veszteségnek is fogja tartani aránylag oly korai halálát.

A székely fajnak értelmi és jellembeli kiváltsága testesült meg benne s bámulatos önművelés által teremtetett egy olyan tiszteletre méltó alakot, a mely helyet foglalhatott volna az északamerikai Egyesült-államok szenátusában.

Élettörténete egyszerű, — regényt irti belőle nem lehetne. Mostoha sor, sanyaru viszonyok, kitartó munkásság, fokozatos emelkedés jólétben és tekintélyben, végül hatályos tevékenység a közérdek önzetlen szolgálatában. Nem regénybe való, hanem ifjúsági olvasókönyvbe: hogy lelkesedjék és példáját követni igyekezzenek a serdülő nemzedék.

1821-ben született Barótan. Atyja, Mihály, századpuskamives volt ugyanott, a 2-ik székely határrezrednél. Elemi iskolába is ott járt Kászoni István s a mint a velem közlött adatokban fel van jegyezve, azt az elemi iskolát végezte is. Ugy látszik, hamar el lehetett végezni, mert, a mint ő maga beszélt nekem, az iskolában csak «silibizálni» tanult meg; a maga erején gyakorolta be utóbb a folyékony olvasást és írást.

A szegény család növekedvén, apja csakhamar befogta maga mellé a műhelybe. A nehez testi munkához még nehezebb lelki gond járult csakhamar, mert István 15 éves korában, 1836-ban, apját és anyját elvesztvén, négy kisebb testvérrel ő lett egyedüli gyámola.

Néhány esztendőig Brassó mellett, Derente nevű telepen dolgozott mint kovácsinas; 20—21 éves korában bejárta Szegedet és Kolozsvárt mint kovácslegény. Ez utóból visszakérült Brassóba dolgozott tovább s első teendője volt, hogy felcsperedett leánytestvéreit tiszteletes szolgálatba adja, fiutestvérét pedig ott iskoláztatta a saját szeme előtt.

Már 1845-ben megházasodott; kovácsmesterré azonban csak 1846-ban, hosszas küzde-

lem után lehetett, mert a szász városok czéhei nem könnyen vettek föl magok közé magyar embert. Kászoniak is főkovácsizészi rendeletet kellett kieszközölnie s e mellé még tanácsbéli pártfogójának egy olyan csinos kocsit készítenie ajándékban, a melyen nem volt több Brassó területén.

Mesterségét 1868-ig folytatta, s hogy kiváló volt társai közt, kitűnik abból, hogy ő készítette Brassóban az első ruganyos kocsit és az első halottas szekert.

1868 óta fa- és borüzetl foglalkozott. Romániai területek, a predeáli vasut mentén vette bérbe egy romániai földesúr nagy erdőseget; onnan szállította az épület- és tűzifát Brassó és Bukarest felé. Első neje elhalvott, 1856-ban második házasságra lépett. Első házasságából egy fia, a másodikból egy leánygyermek maradt, utóbbi Babaroz Ferenc kir. adófelügyelő felesége.

Családi és magánéletének ez a rövid vázolata. Megkezdte szegénységgel, nehéz megpróbáltatással; folytatta szívós kitartással és kötelességérzettel; felvitte tekintélyes, jómódu polgári állásra.

Igy is követendő példány; de még sokkal inkább közéleti működéséről.

A mint a brassai magyarság némi társadalommal kezdett összeverődni, 1859-ben azon kezdte, hogy magyar könyvtéket olvasó-társaságot alakított; 1860-ban már magyar kaszinó lett abból. Kászoniak elsőrendű szerepe volt mindkettő megalakításában s a kaszinó igazgató választmányának tagjai közé tartozott mindvégig. Mikor én 1869-ben leérkeztem Budapestről Brassóba tanfelügyelőnek, elkiseredett a szívem arra a tapasztalatra, hogy 1200 magyar gyerek számára nincs több tiszta magyar iskola, csupán egy-egy kántor vezetése alatt két szerény tanzóba a reformátusoknál és magyar evangélikusoknál. Szászok és románok gymnáziumai, reáltanodái hatalmas épületekben pompáztak; a velők számban egyenlő magyarságnak semmi, csak két kis ABC-tanító iskolácska. Tudtam, hogy a hagyományában megörögzött magisztrátus utolsó körözszakadtaig elene áll a magyar művelődés terjedésének; de habozás nélkül beleuntam a hangyabolyba. Meg is szenvedtem érte. De ha ujból kezdeném, megint csak így kezdeném.

A kormány újra meg újra elrendelte a magyar iskolák felállítását; a tanács konokul ellenállott folyvást. A küzdelem olyan arányokat öltött, hogy egyfelől a székely nemzeti ispán minden hétre 100 ft büntetést szabott a tanácsra (persze, hogy nem hajtotta be) mindaddig, a míg az elrendelt magyar iskolák fel nem állítatnak; másfelől a szász képviselők és notabilitások engem azzal tiszteltek meg, hogy egyetemesen követelték a kormánytól Brassóból leendő elttétésemet. Ebben az elkiseredett és aránytalan küzdelemben hűség és kitartó társam volt nekem elejétől végig Kászoni István.

Ő irt kérelmet a magyar apák nevében; ő szerzte össze az aláírásokat; s mikor a tanács mindenféle vizsgálatnak, megfélemlítésnek vetette alá a kérelmet aláírói, ő vert leket beléjük és szembe állott értőttök a nekikeredett helyi hatósággal.

Ennél még sokkal többet tett. Mikor 1873-ban reám másutt lett «nélkülözhetően» szükség, Nagy Szébenben székely hivatali utódom pedig egy-bekkel volt elfoglalva: a brassói magyar iskolák felállításának ügye egyedül Kászoni vállaira szállott.

Volt és van ott még sok derék magyar ember; de ebben a kérdésben Kászoni volt a vezető. Ő nem nézte, hogy hányan állanak mellette, irt, utazott, sürgetett, a míg célját érheté.

Minden tisztelet Trefort miniszter urnak és derék tanácsosainak, a kik létre hozták a most már virágzó brassói magyar iskolákat. Az ő érdemök nem kisebb az által, hogy a hazának egy derék polgára a legnagyobb önzetlenséggel küzdött évek során át ugyanazon czélért. Valahányszor vérmesebb magyarok túlságba mentek a nemzetiségekkel szemben, Kászoni István soha sem állott soraikban; ő a feltétlen méltányosságot és jó egyetértést hirdette mindig. Olyan is akadt, a ki lágymelegséggel, üzleti érdekeinek kímélésével vádolta ilyenkor. Hogy azonban előtte a magánérdek s az üzlet semmi sem nyomott akkor, a mikor nemzete művelődésének valódi szolgálatot kellett tenni, azt

megmutatta a magyar iskolák felállításáért folytatott éveket tartó küzdelemben.

Neki magának nem volt már iskolába járó gyermeke, sem rokona; ha lett volna is, anyagi állása megengedte, hogy akármely városba elvigye. Ő fajának művelésért és térfoglalásáért folytatott küzdelmet.

Ez az eszme volt legfőbb irányzója összes működésének. Ő maga saját verejtékével jutott az ismerethez, műveltséghez; épen azért mindennekfelett becsülte és részeltetni óhajtott benne a lehetőleg minden magyart.

Tapasztalva, hogy a brassói magyar kaszinó igen szűk már a tagok nagy számához képest; másfelől meg, hogy a kisebb polgárság nem találja jól magát az előkelőbbek társaságában; állított számokra 1873-ban második, úgy nevezett polgári kaszinót, hogy elvonja őket a korcsmától és alkalmat nyújtson az önművelésre. Ennek ő volt elnöke haláláig. Nemkülönbön az iparos ifjak önképző és betegsegélyező egyleteinek. Nemcsak elnöke, hanem lelke valamennyinek.

Kiterjesztette figyelmét és működését a közélet más terére is. A székely kívándorlás sokat vitatott kérdéséhez egy kiválólag gyakorlati czikkesorozatban szözlött hozzá. A brassó-predeáli vasut kiépítése érdekében évekig fáradozott, röpiratot is irt és azt sajátkezűleg rajzolt térképpel látta el, ő, a ki csak silibizálni tanult meg az iskolában. Budapestről Bukarestbe s Bukarestből Budapestre utazott, minisztertől miniszterhez, a míg örmét érheté.

Egy alkalommal iródomban nagy figyelemmel vizsgálta Európának egy falu térképét. De sokért nem adná — mondá — ha neki egy olyana volna. Neki adtam s néhány hétre megjelent a vasuti csatlakozást tárgyzó derék röpirata.

A helyesírással, megelőzőleg, annyira nem foglalkozott, hogy első czikkeiben minden szó után pontot tett; csakhogy jól legyen. Ép eszejárása és tőgyökeres kifejezései kifogástalanok voltak már akkor is. Hamar megtanulta a szükséges helyesírást is.

Sok érintkezése közben oly nyugodt és férfias modorra tett szert, hogy egészen otthonosan tudta érezni magát bukaresti miniszterek theatehelyein s akármily rangos társaságban. Véleményét sértés nélkül, de határozottan mondta szemébe akármily nagy urnak.

Azt hallottam, hogy Szalávy József koronőr ur, akkor magyar miniszter, azt mondotta volna Kászonirol, miután megismerte, hogy ez Magyarország első polgára. Én részemről nálánál különbet a maga nemében igazán nem ismertem.

Természetes, hogy ilyen ember szolgálatait igénybe vette a társadalom minden irányban. Valahányszor nemes Brassó városának elintézni valója támadott akár Budapesten, akár Bukarestben, Kászoni a küldöttségből ki nem maradhatott. Tagja volt — azokon kívül, a kiket már följegyeztem — a városi képviselőtnek, a román. kath. egyházi tanácsnak, az állami népiskolák gondnokosságának; a szabadalvópártnak pedig képviselőjelöltje a legutóbbi választásokor.

Bár élt volna még! Bár tagja lehetett volna, gyakorlati eszével és világiatottságával, az országos törvényhozásnak! Bár megszoríthatnám még munkától izmosodott becsületes kezét!

RÉTHI LAJOS.

AZ UJ ANGOL FAJ AUSZTRÁLIÁBAN.

Ujabb utazók többször nyilvánított tapasztalata szerint Ausztráliában is alakulóban van egy új angol faj, mely, hasonlóan az Egyesült-államok yankee-ihoz, nyelvben, jellemben, szokásokban mind idegenebb lesz a brit szigetek képez, ép úgy mint a két földrés közös eredetű, de különböző irányokban fejlődött állat-s növényvilágának egyes válfajai. Az ausztráliai angolnál, mivel utóvégre is újabb eredetű s gyarmati jellege nagyobb függésben tartja az anyaországtól, az elterés nem oly nagy, mint az amerikaiánál, de a különbség már is észrevehető.

A ausztráliai angol életmódja mérsékelt gyarmati jellegű, azaz az egyes társadalmi kasztok nem játszanak oly nagy szerepet s nincsenek annyira elkülönítve, mint a régi Európában, másrészt azonban az egyniség nem foglal

oly nagy s oly kizárólagos szerepkört, mint az Egyesült-államokban. Így például a közéletben és a lapokban sokkal illedelmesebb hangon beszélnek, mint Amerikában, másrészt azonban előfordulnak oly dolgok is, melyek Európában a lehetetlenségek közé tartoznak. Bizonyos kedélyesség uralkodik a legszegényebb osztály-létszemben is; az államkormány vezetői, mivel minden társadalmi osztály tagja képviselve van közöttük, barátságosak s leereszkedők. Mindaddig, míg közelebről meg nem ismerjük gondolkodásmódjukat, azt bízhatjuk, hogy nem a gyarmatokban, hanem Angliában élünk. Egészen buzgalommal igyekszik mindenki tökéletesíteni magát és pedig nemcsak anyagi téren; a műveltség egyik feltételének tekintik továbbá a finom modort s udvarias bánásmódot is. A régi barbar szokások abból a korból, midőn Ausztrália tulajdonképp a fegyverek gyarmata volt, most már csaknem egészen eltűntek s legfeljebb a vadon vidékeken s az aranykeresők telepein találhatók fel, de még egyes rablóknak zésú arczok alatt is rendszeren humánus emberek bukkannak. A bizalmasokdász természetesen nem áll azon a fokon, mint Amerikában. A teljesített munka vagy szolgálat után minden rögtön készpénzzel kell fizetni. A bankok kellő igazolás nélkül nem fizetnek rögtön, mint Európában oly gyakran előfordul. De másrészt nincs itt az a lázas élethálharc, mint az Egyesült-államokban, hol a «business» az a nagy bálvány, mely előtt a lelkiismeret, izlés, kedélyesség háttérbe szorul, sőt egyes helyeken már igen kedélyes életet is lehet találni.

Külső alakjukra is jobban hasonlítanak az ausztráliai angolok az anyaország lakosához, mint az Egyesült-államok lakói. A legerősebb emberek e gyarmatban még Angliában születettek, az éghajlat rendszeren kareszubakká teszi őket s bár a levegő igen egészséges, az ausztráliai lakos rendszeren kissé sápadt s zmei becsenek. A leányok igen korán fejlődnek ki, de nem kövérek. Nem oly kacérak s szánitok, mint az amerikai nők, de a társaságot kedvelik s az ausztráliai nagy városokban, épen úgy mint Spanyolországban s Olaszország déli részében, esténként az utcák vidám ének-szenhangokkal telnek. Rövidlábú nincsenek közöttük, de rossz szemű igen sok.

A gyarmatosok nyelve is átalakulóban van. Oly helyeken lakó embereket, hova új jövevények már ritkán jutnak el, nagyon nehéz megérteni. Némi sajtáságok, minők az orrlangu kiejtés, némely magánhangzók megváltoztatott kifejezése, az amerikai tájszólásra emlékeztetnek, másrészt a plattdetsechokéhoz hasonló szónyuítás is divatos náluk, melyet sem Angliában, sem Amerikában nem lehet feltalálni. Az angol a lady szót «ledi»-nek mondja, az ausztráliai «léedi»-nek, az «open» szót «apen»-nek, a «door»-nak «door» szót «daur»-nak s így az aryes magánhangzók diftongokká lesznek. Némely szavaknak új értelmet is adnak, így pl. «bloody» (véres) az ő nyelvönkön szépet, rutat, jót s rosszat egyaránt jelent.

Az öltözetben az egyszerű sötét ruhát ők is megtartották. Téli ruhájuk jóformán nincsen, mert a benszült ausztráliai jeget és havat soha sem lát. A quaker-kalap igen elterjedt s a szabadban mozgóknak parafasísakot is hordanak vagy kalapjukra nyakig felőgő kendőt kötnek. A divat a nőknél rendszeren az, a mi már Európában lejártá magát; még Sidney sem tesz e tekintetben kivételt. A nők azonban, mint rendszeren, átlag konzervatívabbnak s az új fajjellegek inkább feltalálható a férfiaknál s különösen olyanoknál, kik a nagy városoktól távolabbi vidékekre is mennek.

KRISZTUS A BETEGEK KÖZT.

Kiss György szobor-műve.

Az újabb szobrász-nemzedék tagjai közül sokoldalúsággal válik ki Kiss György, az egykori csikós-fiu, kit Troll Ferencz kanonok tanítottat s ki alig néhány év alatt már több művészi sikert aratott. Az egyszerű mellszobrotól kezdve: mint a milyen Kisfaludy Károlyt, Trefort Agosté, Szentkirályi Mórét, egész az emlékszerű műveik, a milyen Rafael emlékszobra, melylyel Urbinóban a nagy internacionális pályázaton díjat nyert: a plasztika majdnem minden válfajában szerencsével próbálkozott meg.

De legtöbb otthonossággal a genre terén működik. A hány alakot, csoportot e nemből mintázott, azokban a felfogás közvetlensége, a gondos kivétel s a festői hatás biztosítja a tetszést. Iszó után Kiss talán legtöbb szerencsével működik a genreben. Maga is a nép fia, s legjobban ismeri ama típusokat, melyeket ez életképes műveiben érint. Ilyen a «Lókötő», a ki összeguggolva, guzsba kötve ül, míg szemében a boszu és harag sötétlik, vagy a «Csirkefogó», ez egyszerű genre-alak; továbbá a «Gyümölcstolvaj», a ki el akar menekülni, de a kutya megesispi. Rómában, a klasszikai művészet annyi fenséges remeke között is megmaradt, sőt fejlett vonalza az ily realiztikus, egyszerű alakok iránt.

A genre iránti előszeretete s a realisztikus felfogás, melyet pittoreszk vonásokkal tesz érdekesebbé: minden művén mintegy uralkodik, még ott is, a hol tán a stíl nagyobb szigorúságot követelne. Előnyös is ráérve, ha oly feladatot kell megoldani, melyen az előszeretetének megfelelő alkalom nyílik. Ilyen a «Krisztus a betegek közt» című csoport, mely az üllői uti vármellett újonnan épült fővárosi kórház homlokzatát díszíti.

Kolosszális plasztikai mű ez. Maga Krisztus, ki a csoport közepén áll, tizenkét láb magas. Mellette s körülré meg négy alak. A Megváltóban a szobrász nem követte a hagyományos, chablonszerű típust, hanem egészen új, egyéni vonásokkal ruházta föl. Nemes arca, tekintete az emberiség jóltevőjének tünteti föl, minden egyházas attributum nélkül. Tagjait bő ruha fed, mely festői draperiát képez. Ebben különben rendkívül ügyes Kiss György.

A vigaszt és nyhadt Krisztushoz jobbról egy világtalan, megtört aggastyán közeledik; kis fiára támaszkodva, kezében mankóját tartva. Balkezelével a Megváltó ruháját ragadja meg, hogy ajkaihoz emelje, mert az evangélista szerint elég volt Krisztus ruhájának érintése, hogy a beteg meggyógyuljon. A másik oldalon fiatal anya kétségbeesve borul le. Pélhalott gyermekét hozta, hogy itt új életet nyerjen. S Krisztus egyik kezével áldást intve, a másikkal az anyát megérintve, segít a nyomorultakon.

Szerencsés alapszerző mû s egy kórház ékessége egyaránt. A humanizmus e legszebb gondolatát hatással érzékeltette meg a szobrász. A méltóságos főalak, ki hatalmasan kimagaslik a csoportból, és a hozzá folyamodó betegek egyaránt életteliessé. Krisztusban megőrizte a szobrász a stíl komolyságát, s a genre-alakokban óvakodott oly kicsiny vonásoktól, melyek az összhangot sértegetik volna.

De az anatómiára is egész realiztikus pontossággal figyelt. A megtört agg domai, melyek félig ruhátlanok, pontos és hű mintázást mutatnak. Látni lehet, hogy ez a test valóban beteg, s e vállakra csakugyan az idő terhe súlyosodik. A vak ember mozdulata, féltékenysége természetes. Ellentéte a fiatal anya, kinek bánata nem bírja elnyomni báját. A gyermeke iránti szeretet, aggodás és remény kifejezése megvan arczán s magatartásában. Vonzó, kecses

női alak. Ellentétes alak a két gyermek is. A félig meghalt fiúcskát, kit anyja most tesz le Krisztus lábához, úgy látszik, a kórházban, mintá után készítette Kiss György a studiumot, hogy hiven ábrázolhasson. A leánya viszont, a ki a vak férfit vezeti, csupa élét, csupa egészség. Kíváncsian térdel ott s naiv csodálkozással bámulja Krisztust, a ki csodát tesz. Az egész jelenet lendületes, élénk; de a theatralis hatásra való törekvés is szerencsésen elkerülte Kiss György; s így e mű ép oly disze a Hausmann Alajos által épített kórháznak, mely fővárosunk szebb középületéi sorába tartozik, mint a «Gyászoló genius» a Deák-mauzóleumnak. A szoborcsoport sósokuti kőből készült s a nagyban való kivitel is részben a művész teljesíti, ki nemcsak a mintázás, hanem a faragás, s különösen a faragás technikáját is alaposan érti.

KRISZTUS A BETEGEK KÖZT.
KISS GYÖRGY SZOBOR-CSOPORTOZATA AZ ÜLLŐI-UTI KÓRHÁZ HOMLOKZATÁN.

Ez a harmadik nagyobb szobor-csoportozata a fiatal művészeknek. A kompozíció s jellemzés már a «Leányrablás»-ban általános tetszést aratott. Török és bosnyák viaskodnak egy lányért. A küzdelem hevesen foly; mindkét ellenfél a kétségbeesésig védi a szép gyermeket, kinek ijedség tükröződik arczán. A védelmező török s az erőszakos bosnyák arczán is látjuk az indulatot s a harcz hevét. A sikerült mű porlepeten ott áll a műteremben, várva, hogy márványból vessék ki. A művész még jelesebb csoportját, az «Irgalmas samaritánus»-t szintén por lepi, a képzőművészeti társulat palotájának előcsarnokában. Ez a műve is genrészerű, de már sok monumentális vonással. Szintén az emberszeretet szép illusztrációja, a beteg embertáron való segítség megható kifejezése. Alkalmosság lehetne valamely kórház nagy terme vagy csarnoka számára.

PRÉM JÓZSEF.

EGYVELEG.

* A leghosszabb nap Európában három és fél hóig tart, s ezt Reikjavik város lakói élvezik Islandban, utónok következhetnek Varó lakói, kiknek leghosszabb napjuk május 21-től július 22-ig tart. Sz. Pétervárt a leghosszabb nap már csak 19 s a legrövidebb 5 óra hosszágú tart, Stockholmban a leghosszabb nap félórával rövidebb. Londonban a leghosszabb nap csak 17 $\frac{1}{2}$ óráig tart.

* Az udvariasság legülzöttabb foka a közép-amerikai spanyoloknál divatos. Itt ha a tanító az iskolába lép, így szól: «Az osztályban levő urak felkértem, hogy álljanak föl.» A gyermekek felállva először a tanítót, aztán egymás előtt hajolnak meg. Ha a tanító megrovást tesz, körülbelül így szól: «Chester urfi, lesz szíves megengedni, hogy megjegyezzem, hogy az ön meghajlása az iskolai szabályoknak nem felel meg: legyen oly jó, ismétlje azt.» Hasonló formalitásokat követnek a háznál is. A szolgát, mielőtt lefeküdnék, előbb udvariasan megkérdezzék, hogy nem parancsol-e valamit s ha tagadó választ kap, így szól: «Isten adjon önöknek kellemes éjszakát.» A bölcsőhöz, ha kis gyermek is van a háznál, minden este még külön is elmegy s keresztetvet reá: a családtagok is így tesznek s még ezt mondják: «Órizzen meg az isten s légy szülőidnek öröme.» Bármint gondolozunk is e formalitásokról, annyit tény, hogy azoknak a gyermekek kedélyére s magaviseletére általában kedvező hatása van.

* A rossz fog már annyira elszaporodott, hogy némely statisztikus állítása szerint 80 ember közül csak egynek van átlag teljesen egészséges foga. Az Egyesült-Államokban magában 17,000 fogorvos él, kik évenként egy tonna aranyat használnak föl s körülbelül négy millió hamis fogat készítenek. Ezüsből s platínából legalább ötször annyi vándorol az amerikaiak fogába, mint aranyból, úgy, hogy ha ez tovább is így tart, elérhet az az idő, midőn az arany és ezüst pénz nagy részét az elhunytak fogaival fogják eltemetni.

* Régi kalapok nagy népszerűségnek örvendenek a Nikobara-szigetek lakói előtt s kalkuttai kereskedők meglehetősen mennyiségben látják el őket ezzel. Legtöbbször becslik a csilindereket, különösen a magasakat. Jó magas csilinderért, ha különösen fehérszínű s fekete vadak van rajta, e jámbor vadak 50—65 kókuszdiót is megadnak.

* Szardiniákat is gyártanak már nagy mennyiségben az Egyesült-Államokban. Washington környékén 22 gyár foglalkozik vele. Közönséges heringek fejét, farkát levágják, olajba s ölmadóhozba teszik s franciaia ezimatókat ragasztanak reá. Még az olaj sem kiváló minőségű, hanem közönséges gyapotmagolaj. A hering hulladékait megfőzik, kiszajtolják, és ezt mint csukamájolajat árulják.

* Hóhér-kötél készítésével foglalkozik Cincinattiban egy iparos-cég. Közelebb Arkanzas állam egyik birtokának külön levelében ajánlotta gyártmányát, mely a legjobb e czélra, igérvén neki, hogy mivel ez államban az akasztás gyakorl, féláron szállítja a portékákat. Felemlíti levelében többek közt, hogy egy híves kriminalista megemlékezzék e kötelekről, így dicsérte meg azokat: «Polgártársaim! Inkább szerelném, hogy ily kötéssel akasztanak fel, mint hogy éljek!»

* Malozsából sokkal többet fogyasztanak el az Egyesült-Államokban, mint egész Európában. Leginkább Spanyolország déli részéből hozzák, hol «malaga» név alatt ismeretes. Évenként mintegy harmincegy millió kis 10 kilogrammos dobozzal visznek ki innen s legalább felét az Egyesült-Államokba, bár kilogrammjáért itt 5 cent vámot kell fizetni.

KONSTANTINÁPOLY.

A világ egyik legérdekesebb s fekvésére nézve legszebb városából, Konstantinápolyból mutatunk be egy pár képet, melyek különös érdekeltséget kelthetnek fel most, midőn trónörökösünk e helyen jár. E város hatalmas palotáját, a híres Szófia-mecsetet s más történelmileg és építészeti tekintetben nevezetes műveket már többször volt alkalmunk bemutatni, hiszen e város, melynek neve a magyar történelemmel olyannyira egybe van forrva, az utóbbi évtizedek alatt, a «beteg ember» vonaglásainak korszakában, ismét oly gyakran volt emlegetés tárgya, hogy Konstantinápolyt már minden művelt ember ismeri, ha soha sem járt is ott: egyedül kimeríthetlen forrás benne csak a természet páratlan szépsége s az a zürzavaros, tarka utcái kép, mely talán sehol sem ily változatos és sehol sem annyira érdekes.

Egy pillantás a hitetlenek által lakott Perából, hol már gázvilágítás és fogadók is vannak, a hatalmas «Arany-szarvon» keresztül a régi Sztambulra, már magában rendkívül vonzó. Képünk az angol követ lakásának szomszédságából, egy régi temetőből, vétett fel. A temető jóformán az egyedüli hely, hol a háztömegeben még élő növényzetet találunk. A skutarii temető szépsége világhírű. A képkönn látható temetőben is feltalálhatók az érdekes cipruslombok s a turbános fejű, karcsu, nyakalaku sarkok, melyek alatt meztelenül s alig néhány hüvelyknyire a föld felülete alatt hamvadnak az elhunytak, kiknek sírjait az élők gyakran

bázát, kaszinóját, piacát, színházát és szalonját pótólják, több idegent lehet látni Sztambul utcáin, mint valódi törököt s még e helyeken is rendszeren szép csendben ülnek; a vagyonosabbak csibukozva és kávézva, a szegényebbek tételül s legfőkébb egy mesemondó elbeszélésére hallgatva. Színtelen köpenyekben vagy inkább szakalaku öltözeteikben ott vannak köztök a nők is, erősen elfátyolozottan, de azért élénken mozogva és beszélve. Az aranyhímzésű papucsokat, melyek nagyobb részt Bécsben készítenek, a vörös fezt s a gyönyörű aranyozott s tarka selyemmel ellátott brüsszai himzéseket mindenütt feltaláljuk s igen kevés előkelő török van, ki, midőn nem pipázik, valami édességet ne szopogtatna.

A török azonban soha sincs magában e tarkabarka világvárosban. Mellette alkszik a hosszú szakállú és hosszú kaftánú perzsa; az élelmes görög fiu nyársára szurt ürühszeleteket árul nagy kiabálások közt, magas, fátolozott kalappal jár-ke az örmény pap, a karcsu cserkesz kék, festői nemzeti öltönyt visel, fehér kaftánja van a török tisztviselőnek, széles burnuszban jár az utczákra a beduin s szamarát hajta árulja tömlőiből a friss vizet, míg a «hamal» mesés erejű vállain hordja a gyaurok ládait és dobozait. Tarka és rendkívül élénk kép ez, melyre azonban az igazhívő muzulmán kávéja mellől alig vet egy-két pillantást, annyira elfoglalja — a semmit nem téves. Még a bazárok változatos kincsei, a szebbnél szebb szövegek is igen kevéssé érdeklik.

A csendes, nyugodt városi élet a törökök

KONSTANTINÁPOLYI KÉPEK. — SZŰZ TORNYA, AZ ARANYSZARV FELŐL.

fölkeresik, hogy itt a temetőben mulatozzanak. Nem messze kiptunktól látszik a tengerészeti miniszterium palotája, hol pár évvel előbb a híres konstantinápolyi konferenciákat tartották, melyeken az oszman birodalom sorsa felett határoztak. Tul rajta megkezdődik a háztenger, zig-zug utcákkal, vadul kóborogó kutyákkal és szemétdombokkal. Az egyedüli tájékoztató jelt legtöbbnyire csak a karcsu minaretek nyújtják, melyeken a félhold messzire ragyog, vagy a többnyire igen csinosan ékített nyilvános kutyák s egyes nagyobb paloták. Kóborlásaink közben meglepetéssel érnék néha egy zárt udvarba, melyet festői régi csarnokok vesznek körül, találunk néha egy-egy kaput, kutat, mely a régi időkre emlékeztet s nem ritkán tünik szemünk elé egy kis templom csinos, aranyozott arabeszkkel, apró épület előrenyúló, khinai alakú fedéllel s rajta aranyozott koránfelirattal: de az épületek nagyobb része igénytelen kis kunyhó vagy romladozó faház, melyeket a szépséget és kényelmet szerető európai még az oly gyakori nagy tüzesetektől sem nagyon sajnál. Világító lámpákról, vagy éppen gázlámpákról szó sincs, kit az este itt ér, az elvész a siktatórok tömkelegében s azért a gyau naplementekor mind eltöviszik innen Pera és Galata felé s a hívő muzulmán, Sztambul nyugalmas lakója, ha néha estére kénytelen lakásából kimaradni, igen egyszerű olajozott papírlámpát visz magával utjára.

Mindaz azonban igen ritkán történik. A phlegmatikus török nem szereti a mozgást. A bazárokat kivéve, melyek a törökök kávé-

nek vidéken tapasztalható szenvedélyeit s vágyait igen ritkán költi fel. De ezek gyakran valóban megráttók. Különösen érdekes nézni azt a gyöngédséget, melylyel a becsületes török az állatok iránt viselkedik. A nyilvános kutyák körül ritkán lehet elmenni, hogy ne találkoznánk törökkel, ki a kutyákat eteti. A mecsetek legnagyobb részének udvarán egész sereg galamb tanyáz, melyeknek fentartására és gondozására jelentékeny alapítványok vannak s igen sok nép gyűl össze, hogy azok etetésénél részt vegyen. A különben rendszeren egyszerű mecsetek zárt udvarain mindenkor van egy-egy kert, melynek lépcsőjén a szegény néposztály elfecségre öröket tölt. A kapu előtt levő lépcsőn is sokan állonganak s nem ritka eset, hogy, mint egyik képünk is mutatja, ily helyeken üti föl tanyáját egy-egy vándor íródeák, kinek a szerelmes féltékeny mondja toliba azt a levelet, melyet kedvesének akar küldeni. A regényes hajlam azonban titokban él bennök. A szeráj nagy háremei, melyek ablakiból a Boszporus hullámai közé nem egyszer dobtaq ejlenként egy-egy zsákok, benne a hűtlen nő élő testével, nyomokat nem hagynak maguk után. A képezel csak egy kis, Skutarrival csaknem szemben fekvő sziklasziget épületeit ruházta föl regével, elmondva, hogy ez a «szűz tornya», hol a tenger hullámai között kedvese felé uszó ifju elveszett s nagyon valószínű, hogy e rege is a keresztényektől eredt, kik e sziklát a Leander és Hero regéjéről Hellespontussal tévesztették össze.

A régi Sztambul különben mindinkább veszti érdekességét. Nem régen volt még, midőn

a mecseteken s bazárokon kívül alig létezett e világvárosban más nevezetes épület, mint a padisah hatalmas palotái, melyek, mintha mindeniket valódi művész alkotta volna, a festői szép tengerből legszebb pontjain szakadatlan sorozatban következtek egymás után. Ma, mióta az öböl napról-napra tele van gőzhajókkal, egymásután épülnek a nagy bérházak s paloták. Péra utcáin, hol nagyrészt hegyi kőszelvényeken csak gyalogs legfőkébb ösvérháton lehet járni, az európaiak is külön házakat építenek maguknak, minden lehető modern kényelemmel. Az ujkor szelleme hódítani kezd. Az új-törökök frank öltözeteikben alig különböznek már a párisi járdataposóktól, fedetlen arcczal, sőt veszedelmes kacérsággal kifestett szemöldökkel és ajkakkal jelennek meg az utcákon a nők s nem ritka eset oly jeleneteket is látni, minőt egyik képünk mutat, hogy előkelő nők gyalog hintón balba vitetik magukat. S a mi a legnagyobb baj: a becsületes török nép fővárosába kalandorok özönlöttek a világ minden részéből s kalandoroknak ügyességök által nem ritkán sikerül magas állásokra szert tenni s ez állásokból folyó hatalmukat a szegény nép kizsárolására s a megvesztegetési hajlam terjesztésére fordítják. Sztambul ronda utcái, a kóborló ebek s a tömegtelen szemétdomb sem rombolhatják, le azonban azt a nagyszerű hatást, melyet a Boszporus partjának ez ékessége a természet szépsége s tarka élet által nyújt; de megundorodva, vagy legalább fájdalmas szívvel emlékszik meg az utazó kalandor csövelékről, melynek csaknem nyilvánosan

folytatott üzemét lehetetlen kikerülnie s nem esoda, ha az egész városról, sőt a «beteg ember» egész nagy országáról, hol pedig oly sok derék s művelődsre képes ember lakik, ama tömeg után alkotja meg kártható ötletét.

JÓ A FECSKE ! . . .

A mikor a patak partján zöldellő fűzfák gyöngye hajtásai sárgás pehelytől kezdenek borzadni s a szőlők lejtőin felüti zöld fejét a pásztor-tarsolyka meg a balzsamos baltaezim: akkor a tavaszi levegő üde, szinarany derűjében is végignyillallik egy-egy fekete vonal, melyen aczélekké ragyogással török meg a zsenge apríli nap, s az első fecske, a kikelet távhirnöke, villámgyors irammal hasítja át az illatos léget. Kitévaszodtunk. A föld munkása, megunva a tizhely mogorva egyhanguságát, új életre pezsdül s igaz örömmel üdvözi a lég ez első szárnyasait, melyeknek élénk fekete szemei, könnyű szárnya és villás farka a megtestesült vidámság és életkedv jelképeiként szoktak tekintetni.

Különösen épen a magyar népek nincs is kedvesebb madara, mint a fecske. Szereti hallgatni erők mely csendjében a vadgalamb bugását, elmélázva tekint a keletre szálló daru felé, melynek utja iránya vele is egy rokon hazát sejtet, hová szíve önkénytelen vonzódást érez, megénekli a tapiskáló gólyát, a szomorú, gyászruhás hollót, de valamint a rovarok közt a cserebogárnak emel költői emléket népdaljai-

ban, úgy a madarak közt is a fecske az, mely leggyöngédebb érzéseit bírja. Ő viszi el a leveleskét a kedves ablakához, melyet finom csóréval megkopogtat, hogy aztán kebelébe hullassa, ő vigasztalja a szenvedő rabot bőrtöne homályában, ő viszi hozzá meg újra a magyar ember kedvét, ő az állandó közvetítője a szív legédesebb érzéseinek. Nem csoda, hogy a vad-poták nem élhetnek meg nélküle. Vannak madarak, melyekhez inkább humoros érzelmek fűznek. A rigó például határozottan komikus egy fickó, a mint pajzán tréflőzettel csendül meg az erdők reggeli magányában dévaj gunyszava: «fityeg a biró!» Nekünk a kakukmadár sem az az ideális, rokonszenves lény, a mi a német szerelmes-pároknak — legfőbb kötekedő iskolás fiúk játéktárgya. Hanem a fecske, arról már ismerjük, hogy az «isten madara». Épen azért a kőza fiúk is, kik fészékért járták az erdőt és berket, megkímélik az ő csendes kis zugát, s elszörnyűködve tekintenek az istenkáromlóra, ki egy fecske fészékét zavarni merészené. Egyébként arról is meg vannak győződve, hogy a házba, hová fészék rak, szerencsét hoz, ép úgy mint a golya a födele alatt lakóra.

E természetfölötti tulajdonsága a fecskének, mely őt a közép hitében szentté avatja, kedves legendával áll kapcsolatban. Egy nap, mondják, az Údvizdől hajsolták a zsidók, hogy őt Kaifás elé hurcolják. Krisztus, ki a mezőn átudt, már-már abban a veszélyben fordult, hogy elfogják, midőn a nagy számban odasereglett fecskék fölébressztek kiáltásaikkal s egyszerűen kerengő röpüléssel elfedték a Megváltót a farizeusok tekintete elől. Jézus kinyújtá kezét a madarak felé, s ez idő óta a fecske szent madárrá lett, s áldása azoknak, a kiket szeret.

«Egy fecske nem csinál tavaszt» — tartja a közmondás. És csakugyan ezek a kedves madarak csak lassanként, mintegy félve érkeznek vissza körünkbe. A csapat zöme előre küld nehányt, hogy előkészítsék a többinek szállásait. Néha, a mint így jönnek-mennek és rekognoszíroznak, néhány hópehely is hozzátapad karcsu feketé derekaihoz. De a tél ez utolsó erőfeszítése már csak mulandó. Ugyiszólv az is meghátrál bájaik varázsa előtt. A sugarak egyre melegebbé lesznek, a napok mind hosszabbra nyulnak, fák, bokrok megtelnek virágokkal s a levegő megnepeült esztogó, vidám szárnyasokkal, kik sürögve igazítják ki megrogant fészkeiket, vagy építenek helyökbé egészen újakat.

Ki ne ismerne azokat a sárgagyágól készült, szalmával s szőrrel bélelt kis kosaralaku építményeket, belül tollból vetett fekhelyvel, melyeket a fecskék annyi virtuozitással tudnak elkészíteni? Évszakonként kétszer költenek benne a fecskék, az első alkalommal öt tojást, másodsor háromt. E tojások felére, végökön kisse pettyezettek. Mihelyt a kicsinyek kikeltek, a him és nőstény táplálásuk után lát. És ekkor kezdeteket veszik azok a gyors röpülések, melyek egész nap tartanak, s élénkséggel töltik be az utcákat. Felnyitott csőrrel, kiterjesztett szárnyakkal, csöndesen repülnek, majd magasan, majd a földszíne, vagy a víz felülete felett, a szerint a mint a levegő nedves vagy száraz. Élvezet látni őket, a mint fölemelkednek vagy újra aláülednek, ide s tova csaponganak, röpdelant visszahatnak a fészékbe, melyet alig érintenek, s melynek nyílásában már fiókáik fogadják őket.

Igy tart az egész nyáron át. A levegő az ók elemök. Nem pihennek, csak éjszaka és néha reggel, sorba helyezkedve el a párkányon és nézve a felkelő napot. Szeptemberben a kicsinyek már elég erősek a repülésre. A völgyekből mind hűvösebb köd emelkedik föl. Talán ideje lenne utra is kelni. Itt-ott hosszú fehér szálát eresz az ökörnyál, s a fecskék minden reggel tanácskozásra gyűlnek össze az eresz alatt, hosszan értekeznek egymást közt, hirnőköket küldenek ki, siettetik a kisélekedőket, s egyszer csak arra ébredünk föl, hogy üres az utca, valami szomorú sivárság váltotta föl a tegnapi élénkséget, a fecskék itt hagyták, hogy melegebb vidékekre költözzenek át.

Gondoljuk már most meg, hogy az emberi civilizáció oda barbárosodott, hogy még ez ártatlan teremteseket is üldözze. Mert chető is ám a szegényke, és ez képezi átkát sok

helyütt, hol rendszeres vadászokat tartanak rá. A késő évszakban teste kissé megtekerik s arányosan kibömbölyödik, s ime alig örülhet hizásának, már a gourmandok irigyszemeket vetnek rá. Pedig az egész alig tesz ki egy tisztességes harapást. E mellett pedig szükséges, hogy bizonyos zöld legyeknek tulságos mértékű fogyasztása ne adjon husának kesernyést. Déli Franciaországban különösen, dacára annak, hogy a fecske vadászat tilva van, nagymértű üldözéseknek van kitéve e hasznos kis madár, ki szolgálatot tesz az emberiségnek a kártékony rovarok pusztításával. És mivel a fecske társas madár, elég, hogy egy fogoly-társának kiáltását vagy vergődését hallja és látja s azonnal tömegesen siet segítségére. Fájdalom, a madarasz töre is ezt a pillanatot várja, a háló ekkor jó működésbe, s nem ritka eset, hogy ilyenkor háromszáz fecske is egyszerre martalekül esik, csak hogy egy-egy kétes inyencz élvágának kielégítésére szolgáljon. Pedig épen Franciaországban, a Rhône vidékén vannak helyek, hol a rovarok tulságos sokasága miatt az év kilenc hónapján át lehetetlen volna a tartózkodás, a fecskék segítségével.

A fecskék szeretnek társaságban élni. Egy-egy vidék fecskéi külön törzseket alkotnak, s együtt jönnek, mennek és költöznek. De épen e tömeges vándorlásaikban hajtják a legnagyobb hasznót, midőn a vidéket, melyen áthaladnak, élelmök requirálásával tisztítják meg és teszik egészségesebbé.

HORVÁTORSZÁGI ZAVARGÁSOK ÉS II. FRIGYES.

Nagy Frigyes politikai levelezésének nemrég megjelent tízenegyedik köteté gazdag kincs-bányát képez nemcsak a történetiróra, de a politikusra nézve is. Tudvalevőleg három kiváló porosz történetíró, *Droysen*, *Duncker* és *Sybel* adja ki a titkos állami levéltárakból ezt a munkát, a mely előnyösen különbözik más hasonló vállalatoktól, — például Metternichnek Bécsben megjelent emlékirataitól, — főleg azáltal, hogy minden politikai vonatkozású okiratot közlétesz. Egyebek közt oly leveleket is, melyek a királyi szerzőt s általában a porosz politikát a legnagyobb mértékben kompromittálják, oly módon rántva le a leplet kétkülcosságról és lelkiismeretlenségéről, hogy az olvasóban a megbotránkozás érzete följé kerekedik a csodálkozásnak.

De épen ez a meglepő, himezetlen nyíltság, a melylyel II. Frigyes legkényesebb tartalma iratait is világá böcsátják a kiadók, épen ez teszi a munkát egyik legfontosabb s leginkább megbízható forrásává a tizenyolezadik század történetének. Az előttünk fekvő tízenegyedik kötet gazdag, igen sok helyütt hazánkat is közvetlenül érdeklő tartalmából időszereinek véltük kiemelni ezuttal II. Frigyesnek a horvátországi zavargásokra vonatkozó leveleit.

1755 elején fellázadt a horvátországi grancsárok egy része, a miért érendelték volt, hogy pandur-ruházatuk a rendes serezekéhez hasonló egyenruhával alakittassék. Ezzel a mozgalommal egyidejűleg a körös-kerületi grancsárok közt is zavargások törtek ki az új adóterhek s a tiszteknek túlszáguru bánásmódja miatt.

A fölkelés csakhamar nagyobb mérvet öltött, a mennyiben a szomszédos kerületek parasztsága is egyvert fogott földesurai ellen. De a fölegyvertt nemekes s a rendes csapatok kiszállása nemskóra elfojtotta az egész zavargást.

Ez a magában véve nem nagy jelentőségű epizód történeti érdeket nyer az által a szorgosság által, a melylyel II. Frigyes a horvátországi zavargásokat kísérte, előestéjén egy nagy világ-háborúnak, a midőn alig bibehe volna valaki, hogy ideje van ily tényezőket is bevonnai számításának körébe.

A horvátországi zavargások első megemléztését II. Frigyesnek 1755 febr. 28-áról bécsi katonai ügynökéhez, *Klinggraefen*hez intézett levelében találjuk: «A mi a zendülés illeti, mely a horvátok közt kitört, azt hiszem, mihamar el fogják nyomni, s nem lesznek semminő utóhatásai.»

De pár nappal utóbb már, ugyancsak a katonai ügynökhöz küldött levelében, ezeket jegyzi meg a király: «Mindenesetre jó, hogy

zendülés tört ki a horvátok közt; legalább látja a bécsi udvar, hogy benn az országban is baj fenyegeti. Sajnos, hogy a zendülés rossz időben tört ki, még mielőtt t. i. elég ereje lenne az új szultánnak a beavatkozásra. Különben ugy hiszem, a szelidség utjára tér az udvar s csak később fogja eltenni láb alól a mozgalom vezetőit, hogy jövőre biztosítva legyen tőlük.»

Márcz. 11-iki levelében újra sajnálkozik II. Frigyes, hogy a «magyarországi mozgalom idő előtt tört ki, mielőtt a szultán oly helyzetben lehetne, hogy befolyást gyakoroljon azokra, mert ez idő szerint még nagyon el van foglalva a házi ügyeinek rendezésével.» — «A zavargásoknak csak az év vége felé kellett volna kitörniök, abban az esetben bizonyára közreműködött volna a szultán is.» (Márcz. 18.)

E közben a király parancsára részletes jelentést tesz *Klinggraefen* a horvátországi ügyekről. «A horvátországi dolgok komoly fordulatot vettek, — olvassuk márczius 15-iki jelentésében. — A szlavoniaiak sok erőszakosságát követnek el s Erdélyre nézve sínesnek minden aggodalom nélkül. Ide (Bécsbe) épen most várnak egy futárt Horvátországból, hogy megtudják, hajlandók-e ott lépni a kibékülés útjára. Ha nem, *Neipperg* marsall tíz százasz grátóval, három zászlóal és egy escadron dragonnyossal a határra megy, hogy gyorsítsa a meghódolást. Az esetre, ha nem sikerül, husz zászlóal és négy ezred lovasság készletben áll, hogy csatlakozzék a marsallhoz. A császárné-királyné valaki előtt, a ki egy új szindarab előadásáról beszélt vele, nem titkolhatta el rossz kedvét s megjegyezte, hogy mindig csak a mulatságokra gondolnak, holott ő neki egészen más, kevésebb örvendetes dolgok vannak a fejében.»

Erre a jelentésre a következő levél érkezett II. Frigyesről, márczius 25-ikéről keltezte: «Öszszefoglalva mindazt, a mit ön a horvátországi eseményekről s az azok ellen foganatba vett komoly rendszabályokról jelentett, tisztán látom, miként a császárné-királyné attól tart, hogy a fölkelők a porta karjaiba fogják vetni magokat. Nem hiszem azonban, hogy a porta, még ha Ali pasa lesz is a nagyvezír, ez idő szerint jogos ok nélkül hadat izenne a két császári udvar valamelyikének.»

De azért mégis örömeinek ad kifejezést Frigyes (ápril 5-én) a fölött, hogy a bécsi udvart aligha kellemesen érinté a francia-angol háboru kitörésének híre «abban a pillanatban, midőn a magyarországi fölkelők által zavarva van s a porta tervei is gondot adnak neki.»

A sajtó utján elkövetett ügyes indiskréciók is szerepet játszottak már akkor a porosz politikában. *Klinggraefen* jelenti márczius 26-áról: «Egyébiránt csodálunk kell, mily jól megöriök itt ennek a horvátországi zendülésnek a titkát; a «Berliner Zeitung»-on kívül egy lap sem vett róla tudomást.» Tudvalevőleg II. Frigyes gyakran irt cikkeket a félhivatalos lapokba; nagyon valószínű tehát, hogy a «Berliner Zeitung» cikke a horvát lázadásról szintén a királyi kabinettirodából származott. Midőn azonban Pozevils államtitkár megütöködött fejéte ki ezen indiskréció fölött, *Eichel* kabinet-titkár a király által tollbáa mondott eme sorokat intézte hozzá: «A mi a cikket illeti, melyet *Klinggraefen* ur a legutóbbi jelentésében érintett, biztosíthatom, hogy ő felsége a legcsekélyebb figyelemmel sem volt arra.»

Ápril 15-én írja a király *Klinggraefennek*: «Ha, a mint önnek mondták, csakugyan tüzer-csapat ment Horvátországba, ez annak a biztos jele, hogy kibékülésre nem gondolhatni többé». Négy nappal utóbb ismét azt a nézetét nyilvánítja, hogy a magyarországi fölkelés vissza fogja tartani a császárné-királynét egyéb háborus terveitől.

Hogy mily élénken érdeklődött II. Frigyes a horvátországi zavargások iránt, mutatja ápril 22-én kelt levelének eme megjegyzése is: «Egyébiránt, minthogy ön azt jelenti nekem, hogy felette nehéz Bécsben pontos értesülést nyerni a magyarországi zendülésről, remélem, hogy titkos utakon nemskóra biztos felvilágosításokat nyerek onnan, a nélkül, hogy ön megszűnnék időközben, ugy a hogy lehet, értesíteni engem azokról a dolgokról». Tehát már utban voltak Berlinből Zágrábba a titkos ügynökök!

Már ápril 25-én felszólítja *Klinggraefent* a türelmetlen király jelentéstételre a *Neipperg* marsall expedíciójáról, s négy nappal utóbb csodálkozását fejezi ki, «hogy oly keveset hal-

A Szudejkin gyilkosaira kitzott jutalom kihirdetése Moszkva utcáin.

lani most a zendülésről». Mindenek előtt azt szeretné tudni, «vajon elismert vezér áll-e a zendülők élén, vajjon engedni fognak-e, vagy szembeállanak a fegyveres hatalommal». Május 2-án kedvetlenül valja be, hogy eddig hasztalan kísérletet meg, mindenféle uton-módon, tudósításokat szerezni a horvátországi zendülésről.

Végre biztos tudósítások érkeznek. *Klinggraefen* jelenti május 14-én: «Bármennyire igyekeztem is megtudni valamit *Neipperg* tárgyalásairól a zendülőkkel, nem sikerült, mert a legmélyebb titokba burkoltak itt mindent. Csak tegnapielőtt hallottam, hogy *Neipperg* Kanizsára érkezvén, a horvátoktól a zendülés szerzőinek kiszolgáltatását követelte, de azt válaszolták, hogy nem ismerik azokat, mert mindnyájuknak egyetlen okuk van a panasza. Megnevezett erre nehányat s követelte, hogy azokat adják ki. Azt válaszolták, hogy Magyarországban nincs mit keresniök, de majd felelnek, ha a marsall átlépi a horvát határt, a mit azonban mindéddig nem tett meg... Eközben a lovasezredeket folytatást indulásra készen tartják. Be kell várn, vajjon nem lesz-e szerencsésebb *Alheim* gróf és *Kemp* udvari tanácsos, a kiket Szlavóniába küldtek. Egyelőre mind Horvátországban, mind Szlavóniában minden csöndes, de nem bízunk a békében, s attól tartanak, hogy nagyon mély lehet a csöndes víz. Mindezekből semmi sem jut a nyilvánosság elé. Ugy látszik, *Neipperg* vonakodik át lépni a határt. *Serbelloni* tábornok ki ennek a hétnek a végén rándul Szlavóniába, csak ugy fog tenni, s alkalmasint módot levelezésbe böcsátkozik.»

A király köszönetet mond (máj. 24.) ezeket a «biztos hírek»-ért s még pontosabbakat kíván.

Végre megérkezik Berlinbe a horvátországi vizsál kiengyelítésének híre s a róka és a savanyu szőlő meséjére emlékeztető hangon írja a király május 26-án: «Soha sem kételkedtem benne, hogy a horvátországi zendülők meghódolnak, mihelyt látják az erőteljes fellépést s azt, hogy idegen segítség nélkül maradnak. Egyébiránt köszönettel fogom venni, ha ön szemmel tartja ezeket a dolgokat s értesít róla, miként ütöttek nyélbe a dolgot s vajjon nem marad vissza valami kovász annak a népnek a lelkében (s'il ne restera pas de levain dans l'esprit de cette nation).»

Ezzel vége szakad a horvátországi zendülésre vonatkozó okmányoknak. Érdekes tanúságot tesznek róla, mily buzgón igyekezett II. Frigyes a maga céljaira aknázni ki a szomszéd államoknak látszólag még oly csekély jelentőségű eseményeit is.

SZUDEJKIN EZREDES GYILKOSAINAK ÜLDÖZÉSE.

A nihilisták hosszabb szünetelés után ismét mutatni kezdik erejüket; a mult év utolsó napjaiban ismét történt egy politikai gyilkosság Szentpétervárt, mely általános feltűnést keltett. Szudejkin ezredet, a harmadik ügyszótlát, vagyis az oroszországi titkos rendőrség főnökét orozva meggyilkolták. Egy bizalmában része-

sült alantas közege, ki azt hitte el vele, hogy a nihilisták üldözése elől menekült meg, állítólag igen fontos leleplezések átnyújtása végett december 28-án lakására hívta. Ez ember egy *Jablorszki* vagy *Degajev* nevű ut tüzettsizt, tényleg, bár a rendőrség szolgáltatában állott, igen veszélyes nihilista volt. Alig léptek be Szudejkin ezredes és kíséretében volt öccse a házba, midőn több, vasrúddal fölegyvertkezett összeesküvő reájuk rohant, az ezredet megölték, öcsét pedig veszélyesen megbesebítették. Az összeesküvőknek sikerült megmenekülnök s bár egyet azóta elfogtak, *Degajev* tartózkodási helye még ismeretlen. Az orosz rendőrség, mit ez ideig még soha sem tett, nyilvános köröző levelet függesztett ki az utcákon, nagy jutalmat ígérve annak, ki utasítást ad *Degajev* elfogatására. Az üldözött hát különböző arczképe is ott van a köröző levelen. Képünk is ily köröző levél olvasásába merült közönséget ábrázol Moszkva utcáin.

KETTŐS NAPUDVAR.

Több ízben volt már alkalmunk bemutatni olvasóinknak a nap- és hold-udvarok jelenségét, melyek magokban nem ritkák, de kettős, vagy épen hármas alakokban nem tartoznak a mindennapi látványok közé.

A nap és hold udvarait a magasan járó, ugynevezett cirrus-, vagy pehely-felhők szokták okozni. Minden ismert felhő-alakok közül ezek járnak legmagasabban, s néha 30-40,000 lábnyira emelkednek a föld felszine fölé. Magok az ismeretes báránny-felhők ezeknek egyik fajtát képezik. Oly magasságban, a melyben ezek járnak, minden vizgő azonnal lecsapódik s apró hópehelyek alakját veszi magára, melyek többnyire kristályos alakúak és szabályosak. Ha az ily felhőreteg a nap vagy a hold elé vonul, akkor a belőlük jövő fény sugarak a hópegyekek által eltérítettek eredeti irányuktól, mint műnyelven kifejezni szokás: megtörtenek. Ugyanaz történik velök, a mi a napfényével, mikor szivárvány támad, csak hogy akkor a megtörést nem hókristályok, hanem esőcseppek okozzák.

Minthogy pedig a nap fénye fehér színű, s így többféle színnek a keverékéből van összealakulva, ezek a színek mind más és másfokú megtörést szenvednek. A vörös szín legkevésbé töretik meg s elfoglalja az ily egyik szelét, az ibolyaszín pedig a másik szelét.

A nap- és hold-udvaroknak is külön válik mindegyik szín, csak hogy ezeknél az nehezebben vehető ki, mert maga az iv is a nap irányában esik, s annak fénye mellett elhomályosul. Azért van az is, hogy a napudvarokat ritkábban láthatni, ellenben a holdudvarok gyakoribbak, miután a hold fénye sokkal csekélyebb.

A mint kettős szivárványok képződhetnek, ugy képződnek néha kettős hold- vagy nap-udvarok is. A két udvar egészen önállóan is képződhetik, úgy hogy középpontjuk nem egy helyen fekszik. Ilyenkor a két udvar érinti vagy átmenetileg egymást.

Ez alkalommal egy ilyen kettős udvarnak

a képét mutatjuk be olvasóinknak, melyet mult hó 25-ikén észleltek a saint-maure-i csillagvizsgáló intézetben, s melyet ezen intézet igazgatója, Renou lerajzolt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az «Archaeologiai Értesítő» legújabb kötete egészen egy nevezetes, XVII századbeli mű közlésének van szánva, melyet szakértők már régen várnak, s mely a kézirnat homályából most kerül először nyilvánosság alá. Keckeméti W. Péter ötvös-könyve ez. Keckeméti W. Péter (a W. betű családi nevét rejtí, «Keckeméti» pedig szülőhelyét illeti), a drágakövekről, valamint az ötvösmű-ipar technikájáról könyvet irt magyar nyelven, mely 58 kis nyolczadrutú rött lapra terjed, s *Ballagi* Aladár bírtokába jutott. Ő adja most ki, még pedig kellő gondnal és tanulmány-nyal. A munka a maga korában pártját ritkító élénk történelmi érzékeléssel és szakbeli jártassággal van írva. Keckeméti számat ad mindenről, mit s hol tanult, ki-től látott, s hol, mikor tett papírosma, hogy egy életrajzát saját műtében elsőrt jegyzetelből, s az azok alapján tett kutatások nyomán csaknem egészen összeállíthatni. Ballagi pontosan követte ez utalásokat. Bevezetésül megírta a magyarországi ötvösök történetét, ezék szabályait, egyes városokban való elterjedésüket, befolyásokat, Keckeméti W. életrajzát. Mindehhez számos történeti kútfőt, ezébeli iratokat használt föl. A magyar műipar egyik legvirágzóbb ágát és művelőit tüzeten megismerhetni belöle. Keckeméti W. 1625 körül hagyta el szülőföldjét, kitöltve inasi éveit, s aztán mint legény Szebenben, majd Kolozsvárt, Kassán folytatta mesterségét. Sokat járt-kelt ember lehetett, és kellőleg művelt, ki Plininst, Albertus Magnumt és Stéllat latin eredetiben olvasta, sőt egy görög szót görög betűkkel irt le. Meglátászik járára egyik járványa is, a mágia. Műve nagy-értékű, mert egy műiparág technikáját ugy szólv egészen megismerteti, még pedig oly iparágét, mely nem sokkal ő utána rohamos hanyatlásnak indult. Művelődéstörténeti adatul is becses, de igen fontos nyelvészeti szempontból is, mert mester-műszavakban gazdag, s ekkép az épen most készülő mester-műszavak szótárának dús adalékot juttat. *Ballagi* Aladár fáradságosan összeállított glossariumot is irt Keckeméti munkájához, a szokatlanabb kifejezésekhez és az egyes műszavakhoz. Így e becses munka megillott és biztos kíséretben van bemutatva.

A spiritizmus titkaiból, János főherceg sokat emlegetett könyve megjelent magyar fordításban is, 84 oldalra terjedő füzetben. A kit érdekel a spiritizmus, a civilizált világé babonája, a szemfényvesztések, és a főherceg által Bécsben leleplezett Bastian médium esete, érdeklődéssel olvashatja a kis munkát. Nálunk is vannak spiritista egyletek, szédelő médiumok, kik a hívőket kizsákmányolják. A füzetnek tehát nálunk szintén lehet hatása. Dobrovizky és Franke adták ki s ára 50 kr.

Egy lap jubileuma. A «Szegedi Híradó», a vidék egyik legtekintélyesebb napilapja, huszonötödik évfolyamát érte meg, s a szegedi kaszinó elhatározta, hogy a lap megindulásának napját megüli máj. 11-én.

Munkácsy új festménye. Munkácsy nagy festményét, a keresztrefeszített Krisztust, már kiállították Párisban. Sedelmayer műfars ujonan épült kiállítási termében. E hó 21-én helyezték el, de a művész még apróbb javításokat tett, és 23-án mutatták meg először egy bizalmas körnek, s 24-ike óta nézheti a nagy közönség is. Az új képpel együtt van a «Krisztus Pilátus előtt». A két nagy festmény egymással szemben függ, megkönyvitve az összehasonlítást és egybevétést, melyre különben a két műretek, tárgyánál és kidolgozásánál fogva is számos kiinduló pontot nyújt. A kiállítás megnyitását a párisi művészi és műértő világ nem kis kíváncsisággal és érdeklődéssel várta.

A «Times» már korábban irt s műről, nagy magasztalásokkal. A francia lapok közül, a kiállítás alkalmából, a «Figaro»-ban Wolff Albert ismerteti először, s azt mondja, hogy Munkácsy új festménye «kiemelkedve a képisés ama szokott banalitásából, melyet vallásos festészetnek hívnak, a megrendítő bibliai tragédiát emberi valóságban adja vissza.» A kép hatása azon a filozófiai gondolaton alapszik, hogy valamely nagy eszmé vértánnya nem tarthatja fel a dolgok folyását és az az is, kik őt halálra vitték, háborgó szívökben kétséget hordoznak, mely lassan-

FABRY JANKA, kik egy napon, ápril 16-án hunytak el; a férj 72, a nő 60 éves korában és harminczkét évét éltek házassági frigyben. — BRÓ BELA, zámi kerületi (Krássó) szolgabíró. — RADÓ DÁNIEL, a vasmezei főispán szolgabírója, 70 éves korában, Répce-Lakon. — VITÁLIS PÁL, szeszélyű földbirtokos, egykor nógrádmegyei szolgabíró. — PAPANEK KÁROLY, törvényszéki íróda-igazgató, 47 éves korában, Beregszászon. — SIMONCHICH PÁL, nyugalmazott segédhivatali igazgató, 82 éves korában, Budapest: ugyanitt WEISZ MÁNO, a Mauthner és Weisz nagykereskedő cég tagja, 35 éves korában; HORVÁT MÁRCZI, jeles népművész, ki egykor külföldön is járt zenekarral s a dán király és német császár előtt is játszott, 73 éves korában. — SZENTÉRY MÁRTON, volt községi jegyző, Szegvárdon. — ID. BERGER SÁMUEL, szeszgyár-tulajdonos, 75 éves korában, Nagy-Várádon. — WILLINGER MÁRTON, Bonyhádnagyközség bírája, 51 éves korában. — KRAUSZ SÁMUEL, kereskedő, 47 éves korában, Szegeden. — KALLER GYÖRGY, 76 éves polgár, Veszprémben. — ROLAND JÁNOS, ki hosszú ideig nagy kártyos tüzeltel bírt a fővárosban, 53 éves korában, a Rókus-kórház megfigyelő osztályában. — CSÉMEZ JÁNOS, nyug. kir. kerületi táblai íktató, Győrben. — KENGYELÁZ SÁNDOR, tekmikus és tartalékos hadnagy, a kikindai városi jegyző 27 éves fia. — SZILÁGYI FERENCZ, ki mint honvéd a piskü csatában béult meg, Diószegen. — SÁRKÖZY VINCE, somogymegyei főbíró, Kisrasszondon. — PAULAY GYÖRGY, vasuti hivatalnok, 46 éves korában Aradon. — NOGÁLL LÁSZLÓSNÉ, szül. Farkas Vilna, Szabó Endréné, az «Üstökös» szerkesztője neje, 53 éves korában, Békés-Gyulán. — LIEDEMANNÉ, szül. Riecke Róza, 88 éves korában, Budapest: ugyanitt BARANYAI JENŐNÉ, szül. Ókröss Irma, Ókröss Bálint kir. közigyelő leánya, 21 éves korában; ÖZV. ALMÁSI KOVÁTS ELEKNE, szül. Rósa Emilia, 46 éves korában. — SZALAY JULIÁNNA, Szalay Odón országgyűlési képviselő édes anyja, Pozsonyban; ugyanitt SCHÜTZ GIZELLA, Schütz Nándor előkelő pénzügyi tisztviselő 22 éves leánya, kiben a mélyen snjított szülők rövid idő alatt második felnőtt leányok elhunytát gyászolják, s kit Budapestem temettek el. — GÓBINE, Góbi Imre főgymnasiai tanárnak a ismert nevű költőnek édes anyja, Hódmező-Vásárhelyt. — ÖZV. VANGEL JÓZSEFNÉ, szül. Angyal Julia, 84 éves korában, a baranyamegyei Püspök-Bagótán. — ÖZV. LANG FERENCZNE, szül. Ringenbach Mária, 81 éves korában, Kalocsán. — SPÜLLER JÓZSEFNÉ, szül. Lippay Janka, 50 éves korában, Miskolcon. — MUDRON MIHÁLYNÉ, pozsonyi ismert ügyvéd neje.

PETROVICZ GRÖGYNÉ, szül. Momirovits Milena, képviselői hitvány, 36 éves korában, Zomborban. — NÁBRÁCSKY LAJOSNÉ, szül. Hajós Ilona, Alsó-Lendván. — IFJ. SCHWARZ ABRAHÁMNÉ, szül. Mezei Sára, 55 éves korában, Nagy-Várádon. — CSUKA JÁNOSNÉ, szül. Bernáth Veronika, 68 éves korában, Tályán. — SÁRKÁNY ILONA, özv. Sárkány Lajosné 19 éves menyasszony-leánya, Komáromban. — POSZTACZ EMILIA, Somogy-Gyékényes községi tanácsleány, 16 éves leánya, ki a roncsoló toroklob áldozatát esett. — SZABADOS GIZELLA, 17 éves korában, Battyányán. — VAN DERNÁTH KLARISSZA, Van Dernáth kapitány és Csúky Szeráfina grófnő 15 éves leánya, Kassán; ugyanott MATTYASOVSKY ERZSÉBET, 19 éves korában. — ÖPNER JÓZSEFNÉ, szül. Szabó Matild, borsai urad. ispán fiatal neje. — BAUMANN HERMIN, élte virágában, a nyitrai megyei Felső-Játón. — KEÖMLEY MARIÁ ASSZONY, Keömlény Nándor eszéki pénzügyi tanácsos édes anyja, Fiumében. — TAGLIONI MARI, a híres táncosnő (Boisins grófné), Marsailleben meghalt nyolcvan éves korában. — Az elhunyt a jelenkor leghíresebb táncosnője volt Elsler Fanny mellett. 1804-ben Stockholmban született, és színpadi diadalait Bécsben kezdte meg.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

D. T. A. Az «Apró történetek» némelyike nagyon emlékeztet Pósiáira. Magokban véve nem rosszak; csakogy az utánzás s az irodalmi divat után indulás nem az az ut, a mi a dicőséghez vezet. Próbáljon más genre-t, más hangot is. Tehetséges a beküldött darabok mindenikén látszik többé-kevésbé. Oh mily édes (Idyll). Leszámitva némely nagyon prózálag kifejezett életrajzi részleteket, (pl. «Pappá lettem... megösisültem») elég jól van kidolgozva. Az első rész aránytalanul hosszú a többihez s ilyen lepké-historiát annyit olvasni már az ember, hogy századikszor olvasva nem igen kap rajta, szóval, így a mint van, nem közölhetjük; de lehetne rajta igazítani, talán, hogy közölhető legyen. P. M. Csinosan s itt-ott szépen versel. A szonett ellen formai kifogást alig lehetne tenni, pedig ezzel sok van mondva; de annak tartalmai becse jóval csekélyebb, mint az elegia-szerűnek («Duna partján»). Ebben is van néhány szépen dolgozott strofa, de az egészen mágis némi bágyadság vonul át. Ha egy pár erősebb vonással lehetne itt-ott felláfrítani, szívesen közölnék. Egyszerre félretettük. Rafael Madonnája előtt. Ez is szonett volna; de a forma nem tui meg a mértéket; meg sem közelíti. Gondolat van benne, elég jó; de gyöngén van kifejezve, úgy hogy szinte keresni kell az értelmét. Nem közölhetjük.

Nem közölhetők: A fülemile. — Csöndes este, csöndes éjjel. — A kor gyermeke.

HETI NAPTÁR. Április hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestans, Görög-Orosz, Izraelita. Rows include dates from 27 to 31 of April.

Tartalom.

Szöveg: Uti jegyzetek a szomszéd keletről. Irta De Gerardo Attila. Konstantinápoly. — A szabadban. Költemény. Dömény Jozseftól. — Márczi bácsi malma. Elbeszélés. Irta Szépfaludi Ö. Ferencz. — Párviás. — Kászoni István. (Magyarországnak egy mintapolgára.) Réthi Lajostól. — Az új angol faj Ausztráliában. — Krisztus a betegek közt. Kiss György szobor-műve. Prém Jozseftól. — Egyveleg. — Konstantinápoly. — Jő a feske!... — Horvátországi zavarások és II. Frigyes. — Szudjetkin ezredes gyilkosának áldozása. — Köztársaságok és egyetlek. — Mi újság? — Hallozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Szakkjártók. — Heti naptár. — Képek: Konstantinápolyi képek: 1. Konstantinápoly, a jerai temetőből tekintve. 2. Bálba menő nők. 3. Galambok etetése a Bajazid-mecset udvarán. 4. Egy mecset bejáratánál. — Kétfős napudvar. — Krisztus a betegek közt. Kiss György szobor-csoportozata az álló-úti kórház homlokzatán. — Konstantinápolyi képek: 5. Szűz tornyja, az Aranyzarv felől. — A Szudjetkin gyilkosaira kitűzött jutalom kihirdetése Moszkva utcáin.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-ter 6. szám.)

Tiszta selyemkelmék, 75 kr. méterenkint, valamint a 1 fűt 5 kr. 1 fűt 30 kr. egész 5 fűt 90 kr.-ig (szines, csikos és kockás alappal) szállít egyes öltönyökre, valamint egész végben, vámentesen a házba Henneberg G. (kir. udvari szállító) selyemgyári raktára, Zürichben. Minták postafordultával. Leveldij a Svájcba 10 kr.

Egy hatszor hasábzott petitsor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 kr.; többszöri igtatásnál 10 kr. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdeményeket elfogad BÉCSBEN: Dukas M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Opellik A. Stubenbastei 2.

Advertisement for CALDERONI ÉS TÁRSA optician, located at Váci-utca 30 and Kis hid-utca 8. Specializes in eyeglasses and contact lenses.

Advertisement for a Japanese hair treatment product. Claims to be very important for hair health and is available at various locations in Budapest.

Advertisement for Hasonszenvi állat-gyógyszertár (Homoeopathic Animal Pharmacy). Offers various medicines for animals and humans, with a list of products and prices.

Advertisement for FERENCZ JÓZSEF KESERŰVIZ (Bitter Water). Claims to be beneficial for various ailments and is available at several pharmacies in Budapest.

Large advertisement for Margitszigeti gyógyfürdő (Margit Island Sanatorium). Describes the location, facilities, and the benefits of the mineral water for various health conditions.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárnál kapható — az osztrák tartományok számára Szelinszki György császár királyi egyetemi könyvtárnál Bécsben I. Stefansplatz Nr. 6.

PULSZKY FERENCZ ÉLETEM ÉS KOROM.

SZERZŐ FÉNYNYOMATU ARCZKÉPEVEL.

KÉT KÖTET. MÁSODIK KIADÁS. Ára fűzve 5 frt.

ELSŐ KÖTET TARTALMA:

A forradalom előtt: Bevezetés. — Gyermekek, iskolai évek (1814—1832). Olaszországi út (1833). — Jurátusi korom (1834—1835). Sáros vármegye és külföld (1835—1836). — Megyei élet. Kévtelválasztás (1837—1839). — Országgyűlés (1839—1840). — A büntető törvénykönyv-javaslat szerkesztése (1840—1843). — Az 1843—1844-iki országgyűlés. — Údvarlás és házasság. — Házi élet és a forradalom előjelei (1846—1847).

A forradalom alatt: Bevezetés. — Az 1847-iki országgyűlés (novembertől február végéig). — A forradalom Bécsben s Pesten (február 24-diktől márczius 20-dikáig). — A közsenszindulatság (márczius 16-diktől április 13-dikáig). — Pesti és bécsi viszonyok (április közepétől június végéig). — A reactió nyitabb fellépte (júliustól szeptemberig). — A forradalom kezdete (szeptember). — A bécsi forradalom (október). — A schwechati csata. — Kiküldetésem külföldre (december vége — január kezdete). — Páris (január közepétől márczius kezdetéig). — London (márcziustól októberig). — A catastropha (augusztustól októberig). — Gróf Teleki László levelei (áprilistól szeptemberig). — Gróf Batthyányi Kázmér hivatalos levelei (május 14-diktől július 14-dikig).

MÁSODIK KÖTET TARTALMA:

Számkivetés alatt Amerikában és Angolországban: Előszó. — Bevezetés. — Az emigráció. — Kossuth Kitaháiban. — A bellebezés vége, Kossuth Angolországban. — Kossuth Amerikában. — Körút Amerikában. — Angolország s Amerika. — Angol barátaink. — Angol szokások és sajtóságok. — Az olasz háború. — Levelezés Deákkal. — A magyar képzők és ragoka szanszkrit nyelvészeti rendszer világában.

Számkivetés alatt Olaszországban: Bevezetés. — Olaszország állapota 1860-ban. — Meghasznált köztém s Kossuth közt. — Összeütközésem Kossuthal. — Olasz és magyar viszonyok. — Levelek a számkivetésből báró Kemény Zsigmondhoz. — Aspron onto. — Mazzini. — Az olasz egység alkotói. — Turin és Florencz. — Az idegvek Florenczben. — Műgyűjtemények, múzeumok, művészek. — A porosz háború. — Hazajöttem. — Független: Levelek a «Daily News»-hoz 1862. augusztusban s szeptemberben.

A «FRANKLIN-TÁRSULAT» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárnál kapható:

Adalék a lélek életrendjéhez.

Advertisement for a book by Dr. Klekner Alajos, titled 'Adalék a lélek életrendjéhez'. The book is part of a series and discusses mental health and spiritual matters.

TARTALMA: A fordító előszava. — Főajánlás. — Előszó a második (német) kiadáshoz. — Előszó az ötödik (német) kiadáshoz. — Bevezetésül. — Fogalom. A szellem hatási állapában. — A szépségre, mint az egészségé visszahatásokról. — Képlelet. — Akarat. Jellem. Határozatlanság. Kedvetlenség. Szórákosottság. — Ész. Műveltség. — Vérmérséklet. Szenvedély. — Az indulatokról szóló tan. — Lengés. — Ráskötés. — Természet. Igazság. — Összefoglalás. — Naplóbeli lapok.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárnál kapható — az osztrák tartományok számára Szelinszki György cs. kir. egyetemi könyvtárnál, Bécsben, I. Stefansplatz Nr. 6.

EGY RÉGI UDVARHÁZ

UTOLSÓ GAZDÁJA. IRTA GYULAI PÁL. DÖRRE TIVADAR RAJZAIVAL. HARMADIK KIADÁS.

Ára fűzve 1 fűt 40 kr. Diszkötésben 2 forint.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapestben megjelent:

ÚJ TELJES MAGYAR-NÉMET NÉMET-MAGYAR SZÓTÁR

IRTA DR. BALLAGI MÖR. ÖTÖDİK KIADÁS. KÉT RÉSZ. Első, német-magyar rész fűzve 7 frt, félbörkötésben 8 frt. Második, magyar-német rész fűzve 5 frt, félbörkötésben 6 frt.

TÁJÉKOZTATÓ. Ballagi magyar és német szótára évtizedek óta közkezen forogván, a közönség könnyen megítheti, mit várhat a szótárnak első négy kiadása után nem kevesebb mint tíz év múlva eszközött új kiadását. Hogy a szerző gyűjtőmunkájában e téren folytatott hosszas működése alatt nem csak a világosságban bizonyítja az a tény, hogy a német-magyar rész ezen ötödik új kiadása az előbbivel összehasonlítva 25,000 szóval bővebb és — a mire különösen felhívjuk a figyelmet — a helyesnek a legújabb beosztás szerint az illető megjelölésével a legteljesebben fel vannak véve. A nyelvanyag e tetemes gazdagodásával karöltve járt a feldolgozásra fordított gond, mely az egyes kifejezések különböző jelentéseinek egymásból folyó értelmezéseiben, az értelmi árnyalatok pontosabb jelölésében és e két nyelv sajátos szótárainak kiemeléseiben mutatkozik. Míg a német sajtóságokat többnyire tördelmeztetett magyar kifejezések tolmácsolják, viszont a magyar szótalmokak lehetőleg ugyanannyit mondó németes kitételek fejezik ki. Két nyelv szokásának így ezáltal történő össze- etése minden körülmények közt nem csekély munka, de óriási nehézségekkel jár, midőn — mint jelen esetben — egy tudományos fejlődése első stadiumában levő nyelv aránylag szegény szókészletét egy, az emberi ismeretek összes ágaira régóta használt, teljesebben kifejlett, megállapodott szótalm nyelvvel kell összemérnünk, és az e oldalon jelentkező bőség amannak elmaradottságát minden lépten-nyomon érezteti. Ily viszonyok között természetesen a kevésbé fejlett nyelv, hogy az előhaladottabbat utolérhesse, sok kétes értékű szótalmot kénytelen felhasználni és semmi sem volna igazságtalanabb, mint ha a kénszerhelyzet szűkebb-kiéreltek nem mindíg talált volna a szótárrónak rónák fel bűnül. A nyelvtudomány kérdése teheti, hogy oly új képzésű szók használata, mintk minla, szállár, terz stb. jogos-e vagy nem, de a szótárról minden bizonyítással szembe feléne meg föladatának, ha azt, amit az élet felkarolt, ami előzőben és irodalomban közkeletűté vált, még ha nyelvészetiileg egészen igazolható nem volna is, művéből kirekesztendő.

